

ERDÉLYI FIATALOK

ROMÁNIAI • MAGYAR • FŐISKOLÁS • LAP.

SZERKESZTI: *LÁSZLÓ DEZSŐ*

II. évf.

1931 május-junius

5—6. szám

NEGYVENOLDALAS FALÚ-SZÁM ÁRA: FŐISKOLÁSOKNAK 25, MÁSOKNAK 40L.

Erdélyi Magyar Adatbank

Alapítók: Balázs Ferenc, Bányai (Baumgarten) László, Biró Sándor, Debreczeni László, Demeter János, Dsida Jenő, Jancsó Béla, dr. Jancsó Elemér, László Dezső, László József, Mikó Imre, dr. Péterffy Jenő.

Szerkesztőségi titkár: László Ferenc.

Technikai szerkesztő: Csákány Béla.

Munkatársak: Antal Gusztáv, Babos Sándor, Bacsoni Flóra, Bakk Péter, Balázs János, Bede Emil, Béltéki László, Borbáth Dániel, Csögör Lajos, Dánér Lajos, Dr. Demeter Jenő, Egyed Béla, Ebert Hajnalka, Fazekas Sándor, ifj. Fekete Domokos, Ferenczy Géza, ifj. Ferencz József, Fogarasi Géza, Gagy László, Gurka Vilmos, Gyergyai Judit, Gyarmathi Árpád, Gyenge László, György J. Géza, Huszár Kálmán, Héjja Kálmán, Jánky Sándor, Kabay Gábor, Kekel Béla, Kesz Antal, Kiss Árpád, Kovács Jenő, Kovács György, dr. Kovács József, ifj. Kristóf György, Koncz István, Kovács Lajos, Köpeczy Jenő, Kristóf Ödön, Laczkó László, Lászlóffy Árpád, Lászlóffy Ernő, Méliusz N. József, S. Nagy Béla, Nagy Lajos, Nagy Rózsa, Nagyalusi Mihály, Opra Benedek, Orbán Endre, Papp Ferenc, dr. Parádi Kálmán, Pálffy Károly, Pogány Albert, Rázmán Mór, Rohonyi Vilmos, Sükösd Pál, Szabó István, Szentiványi Elek, Dr. Szilágyi Olivér, Takáts Albert, Vargha Lajos, Varró Dezső, Váró György, Vita Zsigmond, Vitályos Iván, Ziegler Emil, ifj. Zsombory László.

Falu szeminárium vezetősége: Demeter Béla elnök, Venczel József titkár, Baczó Gábor, Gyallay Papp Zsigmond, Haáz Ferenc, Miklós András, ifj. Szabó Géza, Szigethi Béla.

TARTALOM:

László Dezső: A falú	85
Dr. Imre Lajos: A falú kulturális tényezői	87
Demeter János: A falú gazdasági szanalása	92
Dr. Demeter Jenő: Fontosabb népegészségügyi feladatok	95
Pálffy Károly: Kulturfeladataink	98
Demeter Béla: A román ifjúság falúmunkája	100
Dr. Paál Árpád: Gyallay Pap-Zsigmond tanulmánya a népről és az intelligenciáról	102
Ifj. Fekete Domokos: Az Erdélyi Fialatok és a falú ifjúsága	105
Dr. Jancsó Elemér: Az Erdélyi Fialatok Irodalmi Szeminárium	107
Dr. Szilágyi Olivér: Az Erdélyi Fialatok Marosvásárhelyen	107

Falú-munka

Balázs Ferenc: A falú jelentősége	108
Az Erdélyi Fialatok falútanulmány pályázata	109
Venczel József, titkár: Az „Erdélyi Fialatok“ falúszeminárium	110

Szemle:

Móricz Zsigmond és az erdélyi magyar ifjúság stb.	112
---	-----

Fialat magyarok:

Fialatok munkája:

Egyesületi élet: Beszámoló	119
Szerkesztőség hírei:	125

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Str. Iuliu Maniu (Szentegyház-u.) 8. Székely Társaság helyisége. Kéziratok és a lap adminisztrációját érintő levelek a szerkesztőség, illetve a kiadóhivatal címére küldendők.

Bukaresti szerkesztőség: Bokor Béla szerkesztő, Andrassy Zoltán, Blénessy Irénke, Kiss Dezső munkatársak. Cim: Bucuresti II. Str. Sft. Voivozi 50.

Lapunk kolozsvári megbizottai: Báthory-Apor szeminárium: Venczel József. Ref. Kollegium: Miklós András. Ref. Theológia: Antal Gusztáv. Unit. Kollégium: Csiki Andor. Ref. Szeretetház: Kóréh Rózsika. Marianum: Kóri Mária. Unit. leányotthon: Bedő Julia.

ELŐFIZETÉSI DIJAK: Belföldön: főiskolai hallgatóknak félévre (5 szám) 50 Lei, egész évre (10 szám) 100 Lei; másoknak félévre 100, egész évre 200 Lei. Magyarországon: főiskolásoknak félévre 2,5, egész évre 4,5 P., másoknak félévre 3,5, egész évre 7 P. Csehszlovákiában: félévre 25, egész 50 csehkorona. Jugoszláviában: félévre 40, egész évre 80 dinár. Más országokban: félévre 5, egész évre 10 svájci frank. Előfizetési díjak a kiadóhivatalba küldendők. Egyes szám ára belföldön: főiskolai hallgatóknak 10, másoknak 20 Lei. Magyarországon: főiskolásoknak 50, másoknak 70 fillér. Csehszlovákiában: 5 csehkorona. Jugoszláviában: 8 dinár, más országokban 1 svájci frank.

MAGYARORSZÁGI FŐBIZOMANYOS: „Studium“ könyvesbolt, Budapest, Múzeum-körút Magyarországi előfizetési díjak általa is beküldhetők. Csekk számla: 4041.

MEGJELENIK HAVONTA egyszer, július és augusztus kivételével.

A F A L U .

Irta: *László Dezső*

Sokat olvastam a falúról: regényekben, versekben, folyóiratokban és szakönyvekben. Alkalmam volt belepillantani a világ tizenöt országa falvainak életébe. Jártam aszfaltos utcájú skót és német falúban. Száz erdélyi falúban fordultam meg, mint Krisztus követője: gyalog, ökörszekéren, trágyahordó szekéren, repített az Amerikát járt kőbóri kurátor két feketéje, dőcögtem autóbuszon, száguldtam milliót érő luxus gépkocsin és olyan falúban is voltam, amelyiknek egész közel feküdt az állomása. Dolgoztam falúsi emberekkel együtt a mezőn.

Ezer arccal él bennem a falú. Minden percben más, két egyforma arcú falút nem láttam soha.

Jókainak igaza van: a falú csendes idillek kerete, a megértés, a jóság, a csend és a béke fészke. Még a betyárok szíve is tiszta benne. Csak az igazságtalanságot gyűlöli a falú.

Szabó Dezső jól írta: a falú: elsodort falú. De nem fejfának írta. Feltámadt benne a magyar falú.

Móricz Zsigmond nagy gerjedésű, földszagú parasztjai milyen erősek. Jó tudni, hogy ezekből sokan élnek. Móricz Zsigmond falúja ezer egymásba fonódó ízben mozog.

Petőfi ceruzája a falú tipikus alakjait az örökkévalóságig megmerevítette. Megállítja a falú nyüzsgő-mozgó életét, nem filmet ad, hanem álló képeket. Míg vele együtt nézzük a mozdulatlanul álló falú képét, úgy érezzük, varázsálomban alszik a falú. Csak varázsvessző-ütésre ébred egy-egy alak, de mindenikben az egész falú ébred elénk. Varázsálomban alszik a magyar falú. Várja a varázsütést.

Ady Endre minden városi ember nevében vallja: a falú a megbocsátás, a falú a szánalom, a falú a pendelybe fiatalodás, a falú a csendes temető.

A statisztika szerint az erdélyi magyarság 72%-a él falún. Nem a 72% van a 28%-ért, hanem a 28% a 72%-ért, hogy mind a 100% megmaradhasson. A falú jelenti az erdélyi magyarságot.

*

Egyszer egy falúsi legény így vallott előttem: „Még a szomszéd falúba is elmentünk, csakogy verekedhessünk.”

Az egyik nagyobb falú lelkipásztorával együtt kiszámítottuk, hogy falúja népe évente 5,000.000 Leura iszik pálinkát.

„Hiába akar itt valami jót az ifjúság, az öregek leuntatnak.” „Mi is megvoltunk ifjúsági összejövetel nélkül, mégis megmaradtunk.” „Akármit csinálhat a tiszteletes ur az ifjúsággal, csak a táncról ne tiltsa.” Szólja a falú őszinte szája, marad az ifjúság egyetlen találkozási helye a tánc és a korecsma.

A rokonok összeházasodása menthetetlenül alá aknázza sok erdélyi magyar falú népét. Három-négyről biztosan tudom, hogy vérbajjal töltötték meg a háborúból hazajött katonák.

A falú egyetlen értékmérője a föld és a marha.

A templom ablakát tavaly előtt törte be a jég, „Itt nem áldoznak az emberek se egyházra, se iskolára.” A havat süvöltve dobta be a törött ablakon a szél. öt-hat álmos embernek prédikáltam. Vasárnap volt.

„Ebben a falúban kétszáz ház van. Úgy el vagyunk adósodva, hogy százhatvan házat, bútorostól, marhástól, földestől, mindenestől akármelyik nap elérvezethetnek.”

Irhatnám órák hosszát a szomorú sorokat, az erdélyi magyar falú nagyon beteg. Nagyon kell szeretnünk, hogy meggyógyuljon.

*

„Észrevettük biza, hogy a számtant elfelejtettük. Azt mondtuk a tiszteletes úrnak, hogy biblióra után tanítson számtanra.” Téli estéken hónapok alatt számtan irkával, zsebükben ceruzával a lelkészi irodába tanulni mennek a legények.

Udvarhely vármegyében van egy falú, ahol nincs korcsma. Ős idők óta nem isznak az emberek.

Sok derék, öreg székely képe fut az öntudatom elé. Olyanok ők, akik öröködnék a fiatalságra, akik fiaikban bánják bűneiket s bennük akarnak tanultabb, igazibb, erősebb életet élni. Eltelt tőlük az idő, de fiaikban biztosítani akarják a jövőndőt.

Sok-sok erdélyi magyar falú áldozott erején felül, hogy iskolát építsen és templomot javítson ezekben az időkben. Pedig nagyon szegény az erdélyi magyar falú.

„Összébb húzódunk egymáshoz, addig nyújtózkodunk, amíg a takaró ér. Van kenyér, tej s akad egy-két malac. Szegény ember kevéssel megéri. Csak megleszünk valahogy. Lesz e még másképp is.” Szól a filozófia és a kemény élni akarás a székely fogak közül.

Az egyik nyáron aratási időben három egymás utáni hétköznap este Erdély egyik legszebb falúsi templomában a padokat zsúfolásig megtöltő hallgatóság előtt beszéltünk.

Szerkesztőségünk nagy karácsonyi ajándékot kapott. Levelet írt egy falúsi fiú, aki jobban megértett minket, mint sok tanult városi ember.

A falú nem mindig bizalmatlan a városi emberrel szemben.

Irhatnám órák hosszát az örömtől ragyogó sorokat, az erdélyi magyar falúból egészséges élet árja csap felénk. Nagyon kell szeretnünk, hogy szeretetének ereje meggyógyítson minket.

*

Tanult emberek vagyunk. Kincseink vannak. Ha összenövünk a falúval: az kiszélesedik, világosan lat, szerveződik, tanul, épül, felemelkedik rajtunk keresztül. Sokat tudunk a falúnak jelenteni. Alig van olyan erdélyi tanult ember, akinek első, vagy második öse ne a falúban gyökerezett volna.

A falú a Föld. A termő talaj, az Ember és a Föld összeházasodása, életnemzése. A város: a bőr, a száraz fa, a vas, a szén, a gép, a tűz, a füst és az ember összeházasodása. A falú az anyafölddel él együtt, a város az anyaföld halott csontjaival. A falú élettársa: a föld, élő élet; a város élettársa: a termék, halott élet. Ősanyánk a föld, melynek porából testünket formálta az Isten, anyai hívással sir minket haza, életet akar csókolni belénk.

Az életet kereső erdélyi magyar ifjúság ébred. Hallja az erdélyi föld meleg anyai hívását. Elindul. Ajkán új ige zendül.

„Hazamegyek a falumba.”

A falu kulturális tényezői.

Irta: Dr. Imre Lajos

I. Hogy a falú kulturális tényezőiről beszélhessünk és számbavehessük azokat a feladatokat, melyek ebben reánk várnak, először azt a kérdést kell feltenni, *milyen jellemző vonásokat találunk* a falú kulturális életében, melyek azt meghatározzák s amelyekkel, ha munkánk eredménytelen, vagy céltévesztett nem akar lenni, számolni kell. Ennél a kérdésnél pedig az érdekel elsősorban, hogy a *modern kultúra* milyen hatásokat gyakorolt a falúra, mikben fejtette ki a maga hatásait. E tekintetben a modern kultúrának néhány olyan kiütőköző és jellemző vonására kell rámutatni, melyek, éppen a falúval szemben éreztették a hatásukat. Elsősorban azt mondhatjuk, hogy a mai kultúrát nehéz a falú szellemével összeegyeztetni, az nem hogy erősítené, hanem gyöngíti a falú szellemét s azzal szemben idegen és ellentétes vonásokat tartalmaz. Még ott is, ahol ennek a modern áramlatnak egyes vonásai elhatottak a falúra, kiütőköző és meglepő ellentéteket mutatnak fel.

Ilyen a mai kultúránk kozmopolitizmus és *internacionalizálódása*, mely szükségképpen eltöröl olyan egyéni vonásokat, melyek a falú életével összefüggenek, uniformizál szellemben és gondolkozásban, ugyanakkor, mikor az emberi szellem nagy, egységes és egyetemes kérdéseit emeli ki, háttérbe szorítja az egyest, a jellegzetest, a sajátost. A mai szellemi életnek ilyen egyetemes nagy kérdései, melyek rohanva követelnek helyet az életünkben, nem hagynak alkalmat a falúnak sem arra, hogy ezekkel sajátos szellemi élete szerint foglalkozzék, hanem kényszerítik az egyetemes megoldások és elvek elfogadására. A másik vonása a mai kultúrának annak *technizálódása*, ami abban nyilvánul, hogy az egészet üzemszerűvé, mondjuk gyárivá teszi, ezért nem enged alkalmazkodást a személyek és helyi, adottságok kívánságaihoz. Az egész szellemi életben látszik ez, melynek eredménye gyanánt eltűnnek a kérdések helyi megoldására vonatkozó egyéni kísérletek, megszakad a kapcsolat

a helyi élet tradíciókon és multbeli kapcsolatokon felépülő viszonyaival, a szükség egyéni meglátása helyett a kulturális élet általános eszközei lépnek előtérbe. Végül a harmadik vonása a *materializálódás*, melynek az a következménye, hogy a kultúra szellemi kérdései helyett annak anyagi és formai követelményei lépnek elő kövételöleg, a kultúra elveszti szellemiségét, a hasznosság szempontja alá kerül. Nem belülről nő ki, hogy a külső eszközökkel, mint eszközökkel a belső életminőség alapján rendelkezék, alakítson, újjáteremtse az életet, hanem egy külső mázzá válik, melyet akárki rákenhet magára, anélkül, hogy belső minőségét az megváltoztatná és átalakítaná. Ez a három vonás mind arra mutat, hogy a kultúra elvesztette eredeti és lényeges vonásait, civilizációvá lett.

Ha most ezeket a vonásokat a falú szempontjából nézzük, azt találjuk, hogy ezekben a legélesebb ellentéteket fedezzük fel a falú életével és lényegével szemben. Ezzel a nagyszerű irammal, az életnek ezen mindent letörölő hatalmával szemben a falú két módon foglal állást. Vagy úgy, hogy *megmarad* a maga elzártságában, nem veszi fel a hatásokat, vagy azok közül csak azokat, melyek ellen nem tud védekezni, alapjában véve azonban elzárkózik a mai kultúra hatásaitól. Ebben az esetben nem az a baj, hogy kulturális téren elmarad, hiszen ezen még lehetne segíteni, hanem, hogy ezzel az elmaradottsággal együtt az életlehetőségei vesznek el, mert a mai élet ezen vonásai s a mai kultúra és civilizáció nem csak egy könnyebb életmódot, nem módosítását az életnek, hanem életlehetőségeket jelent, melyektől az elzárkozó falú önmagát fosztja meg. Kiesik a mai élet áramából, eltokozódik, rövid pár esztendő alatt úgy elhagyja és túllépi az élet, hogy nem képes magát fenntartani. Társadalmilag, gazdaságilag, kulturális és egyéb téren leszorítja az a változás, ami körülte történik.

Ha a másik módon foglal állást, ez az lehet, hogy befogadja és *aláveti* magát ennek a kulturális és civilizatórikus haladás-

nak. De akkor számolnunk kell vele, hogy ezzel el is veszítette a maga eredeti jellegét, lemondott ősi tradíciójáról, egész életformájáról, talajtan, hányt-vetett életü parvenüje lesz ennek a világnak, melynek a külső adományaiért a saját lényegét adta cserébe. Érdekes és szemléletes példája ennek a városra került falúsi ember, aki két típusában mutathatja ezt a változást. Az egyik a városban is megmarad falusinak, féltékenyen óvja régi emlékeit és ragaszkodik tradícióihoz, egész egyéniségében megmarad falusinak s lakásában egy falú varázsol maga körül, a másik már asszimilálódik, igyekszik elvetni magától mindent, ami még falúsi mivoltára emlékeztet, elveszti azokat a szilárd alapokat, melyeket magával hozott s mivel újakat nem, csak felszínes formákat és utánzott vonásokat kap helyette, tehetetlen és örökké kirívó bábbá válik a város forgatagában. És itt van egy súlyos, elég világosan fel nem mérhető problémája a mi falvainknak, hogy ha áll az a megállapítás, hogy nem szabad engedni falvaink e züllését, mely kétségtelenül magával hozza az egész nép lelki és szellemi pusztulását, mit lehet tenni e mindkét oldalon fenyegető veszedelem ellen. Bizonyos, hogy ez annál nagyobb és annál fenyegetőbb, minél kevesebb alapja van a falúban az igazi kultúrának, minél inkább válik a falúban is a kultúra felszínes mázzá és minél jobban engedjük azt azonosítani gazdasági, társadalmi kérdésekkel, tehát minél jobban hal ki a kultúrából az, ami szellemi s engedjük az etikai kultúrát s annak fundamentumait e felszínes mázzal letörölni. Ezért döntő fontosságú kérdés az, hogy a kulturális nevelést kiken keresztül kapja a falú, kik azok, akik vállalják ezt a nehéz, de jelentős hivatást, hogy egy ilyen veszedelem ellen, annak világos tudatában megvédelmezzék fenyegetett falvaink életét. Világos, hogy ezt csak azok tehetik, akik saját magukat is meg tudják ettől védelmezni és öntudatosan próbálják kiépíteni magukban az igazi kultúra alapjait.

II. Keressük mpst azokat a *jellemző vonásokat*, melyek a falú kulturális életét meghatározzák, amelyek a falúsi ember világnézetének, életfelfogásának mindenütt kitesző alapvonásai. Ezzel azért foglal-

kozunk, hogy ismerjük azokat, akiről beszélünk, s számbavegyük azokat a szellemi kereteket, melyekben azok élete megnyilvánul. Ezek közül csak néhány legfontosabbat sorolunk fel.

Az első ilyen vonás a falúsi embernek a *természettel* való kapcsolata, mely egész gondolkozásában, szókincsében, értelmi és vallásos világnézetében kifejezést nyer. Ez a kapcsolat nem csak foglalkozásából származik, hanem egész szellemi alkatában benne van, mint meghatározó vonás, mely nyelvében, gondolkozásában, hitében, egész érdeklődésében végighúzódik. Ez állítja eleven kapcsolatba az étellel, mint valósággal, óvakodik és tartózkodik mindentől, ahol ilyen kapcsolatot nem lát, elzárkózik minden üres álmodozástól, mindent abból a szempontból néz, mi jelentősége van annak az ő életére vonatkozólag. Éppen ez az egyik baj a mi falúsi népünk életében, hogy ezt a kapcsolatot az egyoldalú értelmi és gazdasági kultúra hangoztatásával visszafojtották, elnyomták, vagy legalább is megerőtlenítették s ezzel existenciális érdeklődését, mely a megélhetés és anyagi kérdések felszínén túl a maga egész létének alapjaira irányult, mellékes útra terelték. Ez a természettel való kapcsolat sokáig elkiséri a falú emberét, még városiasodott formájában is. A város a maga raffináltságával, felszínességével sokáig idegen marad számára, ba bele is igyekszik magát találni, érzékekre és idegekre ható termékeivel éles ellentétet képez megfontok nyugodt lényével s még sokáig kísérti, ha másban nem, abban, hogy megújuló vágyat érez a gazdálkodás után.

Hasonlóképpen jellemző vonása a falú szellemének a *tradicionális*. Ez alatt nemcsak azt értjük, hogy szívesen ragaszkodik a régihez és nehezen tud beleilleszkedni az új környezetbe, hanem azt, hogy eleven és mély kapcsolata van a multtal. Ez a mult nem a tudatos és megírt történelem, nem csak régi szokások és hagyományok, hanem egy szellemi örökség, mely talán öntudatlanul ott él a lelkében s döntőleg szerepel nála ott is, ahol a szokás és hagyomány hatalmát kikezdte az idő. Azt láthatjuk, hogy a mai kultúra, melyet éppen a multtal való kapcsolat

hiánya jellemez, itt támadja legjobban a falút. Az a szellem, mely a mult jelentőségét egyes történelmi események megítélésétől teszi függővé, amely a mult értékeit nem tudja megbecsülni, mert nem ismeri, vagy csak felületesen ismeri, mely a szellemi élet történetének nagy kontinuumából kiszakadt, hiába akarja megismerni a falút, csak a felszínes vonásokat ismeri meg abból. A falú multtal való ezen kapcsolatát nem szabad összetéveszteni annak nyilvánulásaival, a népviselettel és a régi szokásokkal, mert ezek ugyan kifejezik e kapcsolatot meglétét, de annak gyökere mélyebben van, az egész gondolkodásban. Azért e külső megnyilvánulások megszűnte mindig a multtal való kapcsolat megingását mutatja ugyan, de ezen szokások felelevenítése nem elégséges a hiány pótlására. A tradícióját vesztett, vagy ilyen tradícióval valami ok folytán nem rendelkező falú azt a talajt nélkülözi, amelyen szilárdan állhat és bizonytalanná válik.

Végül egy harmadik ilyen vonás gyanánt állítsuk oda a falúsi ember józan *realizmusát*. Ez a realizmus a dolgok hasznossági vonásának különös értékelésében nyilvánul. Ez a hasznossági értékelés nem alacsony utilizmus, hanem arra irányul, hogy mindennek a gyakorlati, reális jelentőségét keresi, nem tudja becsülni azt, amiben ilyen jelentőséget nem lát, ami az életére nézve nem bír vonatkozással. Itt látható az is, hogyan értékeli a falúsi ember a tudást. Nem igen találunk esetet rá, hogy az önértékű tudás iránt érdeklődjék, de éppen olyan távol van tőle a mindenből minden áron hasznot csavaró üzleti szellem is, az üzletért járó s annak élő embert lenézi, éppen úgy, mint nem tudja megérteni a tudóst, akinek munkájában a reális élettel való kapcsolatot nem tudja megérteni. Itt megint azt kell megállapítani, hogy az a gazdasági kultúra, mely a haszon fogalmát akarta bevinni a falúsi ember gondolkodásába és megítélésébe, ezt a realizmust egyoldalúan és félszegen fejlesztette s a figyelmét a haszon szempontjára irányította.

Ha most azt nézzük, hogyan áll ezek alapján a falúsi ember a kultúrával szemben, meglep egy olyan vonás, mely az igazi szellemi kultúrára való lehetőséget nyújtja,

nevezzük ezt úgy, hogy a *csodálkozás* képessége. Az a képesség, mely a város emberében, aki a legkülönbözőbb és legraffináltabb meglepetésekhez szokott, aki minden emóció nélkül vesz tudomásul mindent, mert megedzették a változások és szenzációk, a falú emberében megvan, hogy tud csodálkozni. A körülötte levő világban úgy áll, hogy annak jelenségeire őszinte csodálattal tud tekinteni, még titkokat lát a világban, melyek rejtve vannak előtte s amelyek ingerlik és kihívják érdeklődését, még kérdései vannak, melyeket nem csak másoktól vesz, hanem melyeket benne fadnak a dolgok okai és céljai felől. Ez teszi képessé arra, hogy az élet tényeinek emberi magyarázatokon túllevő, rejtett erőit megsejtse, bár megtalálni nem tudja. Innen van elmélyedő, reflektáló képessége, melyben nem, mint az u. n. tanult ember reflexióiban, rendszerek, megállapítások, következtetések vannak, hanem egy életbölcesség nyilvánul meg, mert tudásának és gondolkodásának iránya mindig nem egy világnézeti rendszerre, hanem az egész életre és annak valóságára vonatkozik. Ezeket a tényeket tekintetbe kell vennünk, ha a falú kultúrájáról beszélünk s ha annak érdekében valamit tenni akarunk.

III. Ezeknek a számbavételével lehet most beszélni a falú kultúrájának műveléséről s le lehetne vonni az elmondottak következményeit arra nézve, hogyan kell megállapítani a falú kultúrális kapcsolatát, melyek az igazi kultúrának azon vonásai, amelyeket a falú munkájában fel kell használni, hogyan kell és lehet biztosítani annak ethikai tartalmát, tehát, hogy igazán kultúra maradjon, milyen elemeket kell felkeresni a falúban, melyek a kultúra megelevenítésére felhasználhatók, vagyis, mi az, amit oda kell vinni és mi az, amit onnan kell hozni. Most azonban csak azokról a *tényezőkről* lesz szó, melyek a falú kultúrális nevelésében számottevők.

Két csoportját lehet e tényezőknél megállapítani, nevezzük ezeket személyes és intézményes tényezőknél. Személyes tényezők alatt értsük azokat, akiknek bármely oldalon és okból feladatát képezi ebben a munkában való segédkezés vagy annak vezetése, intézményesek alatt azokat, melyek erre felhasználhatók s már most

rendelkezésre állanak, vagy pedig beállíthatók. A kétféle tényező között szoros kapcsolat áll fenn, egyik a másik nélkül aligképzeltető, de mégis a személyes tényezők azok, melyeken tulajdonképp a munka megfordul. Maga a falú is ezeket becsüli többre és ezektől vár többet. A falú vezetőinek tehetetlensége megbénítja az intézményes tényezőket is és hitelvesztetteké teszi azokat a falú szemében.

A *személyes* tényezőkről csak röviden beszélünk. Csak azt kell itt megállapítanunk, hogy a falú kulturális vezetésére nem csak jóindulat, érdeklődés, tájékozottság, hanem szilárd világnézeti alapok szükségesek, olyan világos látás és bölcsesség, mely megtudja óvni a nép vezetőjét attól, hogy elszűküljön, szellemileg tunyává és tehetetlenné váljék. A falú nem akkor nőtte túl a vezetőjét, mikor többet tud, vagy tágabb látókörrel rendelkezik, hanem akkor, mikor szempontjai mélyebbekké tisztábbakká váltak, mikor a falú vezetője elvesztette ethikai fölényét és ítélete tisztaságát és belekeveredett az ottani élet alacsonyágába. A falú és az intelligencia közötti ellentét, vagy elszakadás oka legtöbbször nem világnézeti kérdések, érdekellentétek, gazdasági kérdések, hanem az, hogy az intelligencia maga vetkezte le azon vonásokat, melyek a falú világnézetét és kulturális jellemét a fentebbiek szerint meghatározták és elvesztette kapcsolát a nép lelkével. A vezetőktől függ, hogy azon intézmények, melyek feladata a falú kulturális élete szolgálata, igazán megfelelnek-e céljuknak, vagy emberi és egyéni érdekek eszközeivé lesznek.

Az *intézményes* eszközök és tényezők közé tartozik az *egyház*, melynek jelentősége éppen a mi mai helyzetünkben fontos. Az egyház legelső feladata nem az, hogy kulturális tényező legyen, de munkájának erre a kérdésre is kihatása van, mert ha teljesíti azt, amire megbízatása szól, nagyjelentőségű munkát végezhet és szerepet tölthet be abban, hogy a kulturális munka lelkeségére, annak szempontjai magasságára és öntudatosságára irányítja a figyelmet. Az *iskola*, bár ma egészében sokkal nagyobb megbecsülésnek és támogatásnak örvend a falú életében, sajnos, még mindig nem töltheti be azt a szerepet, ami-

re hivatva van. E körülmény okai sokszor az iskolán és annak munkásain kívül álló tényekből folynak, de feladatunk, hogy a külső nehézségek lehető eltüntetésével, vagy ha nem lehet, azok elfogadásával, keressük azokat a lehetőségeket, melyek az iskolát ezen a téren akcióképessé tehetik. Ilyen nehézség az iskola életében az, hogy a tanításban megelégszik ismeretek nyújtásával s ismeretanyagot akar átadni, nem műveltséget, azaz nem tud rámutatni arra a kapcsolatra, ami az egyes ismeretek és tantárgyak között van; nem találta meg a módját a gyermek érdeklődése felkeltésének, hogy ne egy kényszerű és kívülről jövő anyagot tanítson, hanem az önkéntes ismeretszerzésre próbáljon rávezetni, holott a falúsi gyermekben ezt az érdeklődést nagyon jól meg lehet találni és ki lehet fejleszteni, ha valaki időt és fáradságot fordít rá. Azután egyik nagyon nagy nehézsége az iskolának, hogy csak a tanítás feladatát tartja szem előtt és csaknem egészen elejtette a nevelés szempontjait, holott a kulturális munkában csaknem éppen annyi szerepe van a nevelésnek, mint a tanításnak s különösen falún az iskola öntudatos és komoly nevelés tényezője kellene, hogy legyen; nincs elég kapcsolata annak, amit az iskola végez és tanít magával az étellel, a gyermek úgy nézi, mint valami holt anyagot, melynek az ő viszonyaihoz és életéhez semmi köze nincs; végül súlyos nehézsége az iskolának, hogy a tanító mindenféle gondjai és nehézségei miatt nem tudja azt a pásztori, nevelői hatást kifejteni és munkát vállalni, ami hivatása, képzettsége és egyénisége révén reá vár. A mi életünkben egyik legfontosabb feladat, hogy az iskolát ezeken a pontokon segítsük és annak hiányait amennyire csak lehet, elenyésztessük.

Fontos tényező a falú kulturális nevelésében az *iskolán kívüli népnevelés*, melyre nézve már jelentős kezdeményezések vannak. De ennek rendszeresen és tervszerűen kell folynia. Támaszkodnia kell ennek a munkának a falú népében meglévő eleven érdeklődésre, melyet felnőtteknél és gyermekeknél egyformán megtalálunk, mely a körültre levő világ kérdései felé meglepő kíváncsisággal és tudásvágygal fordul oda, s amelynek ki nem használása végtelenes kö-

vetkezményekkel járhat. Támaszkodhatunk itt az iskola és az egyház munkájához, melyeknek alkalmuk van ebben befolyjni. Fel kell használni azokat az alkalmakat, melyek erre megnyílnak, amilyen pl. az iskolából kikerült ifjúság összetartása, az egyház munkája, vagy az iskola körül egy olyan körnek a kiépítése, mely csírája lehet a népfőiskolának, vagy tanfolyamok tartása. Az ilyeneket nem olyan nehéz megcsinálni, mint innen gondoljuk, bár türelem és kitartás kell hozzá. De ezzel együtt tudatában kell lennünk azoknak az irányító szempontoknak, melyek alapján ezt a munkát végezni kell. Tudni kell nem csak azt, amit a falú érdeklődése kíván, hanem azt is, amit el akarunk érni. Irányt kell szabni az érdeklődésnek, szélesíteni annak a körét, hogy ne csak egy oldalon haladjon, mélyíteni, hogy a felszínes kérdések mögött mélyebb és súlyosabb kérdések számára is maradjon tér, az ismeretek pusztá átadása mellett világnézeti, társadalmi kérdések helyes megítélésére vezetni rá.

Más ilyen tényezőket is felsorolhatnánk, aminők a falvakon már meglevő *egyesületek* és munkák gazdasági, társadalmi kezdeményezések. Anélkül, hogy ezek jelentőségét kétségbe vonnánk, meg kell állapítani, hogy mindezeknek kultúrális hivatásuk van s nem szabad megelégedniük kisebb feladattal, akármilyen fontosnak lássék az. A mi életünk s a falú élete itt dől el s ezt minden munkának szolgálnia kell, hogy milyen lelki minőséggel fog bírni a mi népünk. Az *irodalom*, könyvtárak, néprajzi és népművészeti adatok felkeresése, mind jelentős eszközök, de csak eszközök a kultúrális nevelés szolgálatában, melyeket s az ezenkívülieket mind elsorolni most nem is lehet.

IV. Végül nézzük meg, mik lehetnek a falú kultúrális nevelésében a magyar főiskolai ifjúság *feladatai*. Ebben a kérdésben egy határozott kísértéssel kell megküzdeni, amely arra indít bennünket, hogy egyoldalúan *csak adatgyűjtő kutatással* foglalkozunk s elhanyagoljuk az adatok feldolgozására s értékelésére vonatkozó tanulmányokat. E kísértésből folyik, hogy adatgyűjtésünk is egyoldalúvá lehet, s hogy azt hisszük, ismerjük azt a népet, mely-

nek művészetét, anyagi és társadalmi helyzetét megismertük. Szükséges azért, hogy foglakozzunk minden oldalon a falú megismerésével, azokkal az adatokkal, melyek a falúsi nép lelkére, szellemi életére vetnek világot. Jó szolgálatot tesznek erre nyelvészeti, lélektani, a néphitre, népvallásra, az illető falú történetére, mondáira, stb. vonatkozó alapos tanulmányok, mert ezek azon területek, ahol nagyon könnyen el lehet tévedni. A külső jelenségek teljes ismerete mellett is egészen hibás következtetésekre juthatunk, mert e külső adatok nem tartalmazzák a nép lelkének legbelső rugóit és elemeit, vagy csak elleplezik azokat.

A másik feladat, amire most nagyon nagy szükség van, megkeresni azt, *mit* kell nekünk a népnek átadni, vagy visszaadni. Melyek azon *kultúrális javak*, amelyeknek le kell jutniok a falúba, mert mindig voltak és lesznek a kultúrának olyan elemei, amelyek a falú számára idegenek maradnak, amiket a falú nem vesz be. Ezeket a javakat értékük szerint kell megvizsgálni s megfigyelni, milyen törvényei vannak ennek az átadásnak, milyen módokon megy az végbe és hogyan lehet e törvényeket felhasználni.

A harmadik feladat, felkeresni azokat a *módokat*, melyeken mindenki ténylegesen segítségére lehet a falú kultúrális nevelésének, személyes munka, a vezetőekkel való érintkezés, a már meglevő intézményes tényezők segítségével. Ebben a tekintetben készen kell állania mindenkinek, hogy meglássa azokat a legközelebbi feladatokat, melyek reá várnak és bele kell szoktatnunk magunkat abba, hogy nagy tervezetések és álmódosítások helyett a konkrét feladatokat lássuk meg és karoljuk fel.

Végül, amit a főiskolai ifjúságnak meg kell tenni s ami elengedhetetlen feltétele annak, hogy valamikor betölthesse a falú nevelésében reá bizott feladatot, hogy komolyan és öntudatosan *készüljön* erre a munkára, igyekezzék azon, hogy elfogulatlan, alapos tudományos készütségével, saját maga elmélyítésével, a bajok és feladatok komoly meglátásával, a népe iránti szeretet és szolgálat gyakorlásával, lelkileg legyen kész és alkalmas a vezetésre. Tuda-

tában kell lenni annak, hogy mindig könnyebb lelkesedni, munkát vállalni, terveket készíteni, mint hűsögesen és kitartóan állá-

ni meg az akadályok és próbák között, és a legnagyobb előkészület, melyet tehetünk, ez a lelki felfegyverkezés.

A falú gazdasági szanálása.

– A falú értelmiségének teendői gazdasági téren –

Irta: Demeter János.

A cél: rövid cikkben tömörítve programot találni a falú gazdasági szanálására; megjelölni a falú értelmiségének teendőit gazdasági téren. A szanálás program-keresésében a legközelebbi lehetőségeket fogjuk szem előtt tartani, hogy a falú-segítés gazdasági tervezete realitásokon épüljön fel. A merész elméletiektől tartózkodva rögtönható ellenszereket ajánlhatunk a válságra s világosabban körvonalazhatjuk az intellektuelek feladatait. A falú intellektuel vezetőinek első feladata: maga köré gyűjteni a gazdatársadalom elite-jét. Ma már nemcsak egy ország politikai életére, hanem a falú-egység belső irányítására nézve is igazság az a felfogás, hogy a társadalom építő munkáját csak a szellemileg legérettebb rétege vezetheti. A falvak tömegei későre és nehezen emésztik meg a gondolatokat. Azoknak a kitermelése, hirdetése és igazolása szempontjából feltétlenül szükséges a szellemi elite-nek tudatos és szerves együttműködése. A falú gazdasági szervezkedésének vezérkara volna a kezdeményezője, propagálója és végrehajtó közege minden tervnek. Nem fontos jogi formával kötni őket össze, inkább értelmiségük hivatásának öntudatát kell felgyújtani bennük s ez legyen a falút szolgáló együttműködésük alapja. Időnként összeülnek, a teendőket megbeszélik, programot dolgoznak ki több évre a falúnak s a maguk példaadásával s a szemléltető propaganda útjain vezetik a tömeget a célkitűzések felé.

A szellemi vezetőség munkaeszközei: a társadalmi munka és a politika.

A politika. A politikai hatalom legalkalmasabb eszköz a gazdasági reformoknak és céloknak kivételére. A politikai erő gazdaság érdeke az utóbbi idők kollektivizáló irányzatába emelkedett. Az erdélyi ma-

gyarság – mint faji kisebbségi alapú politikai egység– országos viszonylatban nem képviselhet sikeresen gazdasági érdekeket. A körülmények azonban multhatatlanul kényszerítik a szervezkedésre. Vannak a magyar kisebbségnek kizárólag politikai téren mozgó gazdasági sérelmei és céljai: az adóügyek, a dolgozók kihasználása a magán és államkapitalizmus részéről s a nemzeti kisebbségek külön gazdasági elnyomása. A magántőke lelketlen kamatuzsorával fojtogatja a mezőgazdaság termelőit, megfosztva őket munkaeredményüktől, vagyonuktól, proletárizálja a falút. Az állam meg, – amely mögött a nagytőke a bábszínház rendezőjeként tologatja a figurákat – az uzorát törvényesen jóváhagyja. A legkitaláltabb adónekekkel segít a bankokrácia emberirtásának. S a nagytőke találékonyabb része nemzeti pántlikába takarózva a népkisebbségeket szorítja háttérbe. Mindahárom álarc alatt ugyanaz a rettenetes ellenfél rejtőzködik: a féktelenül kényurakodni engedett tőke. *Gazdasági védekezésül tehát a magyar földműves társadalomnak osztályalapon kell politikai frontját kiépítenie, amelynek a vonalába kell feltolni a kisebbségek gazdasági elnyomását is.* A kisebbségi dolgozóknak politikai szervezkedése *védelmi jellegű* volna. De a gazdasági érdekeik örökösében és védelmében találkoznak a többségi népek dolgozóinak osztálytörekvéseivel s együttműködésükkel politikai hatóerejüket *pozitív irányba* is kiegészíthetik.

A falú szellemi vezérkarának kötelessége a magyar földműves osztályba a maga külön gazdasági elnyomásának és önvédelmi szervezkedésének öntudatát kinevelni. A falú politikai orientációját ebbe a szemléletbe állítani be. Vagy legalábbis

a megadott és tradicionálisan megtartott politikai keretekben fenntartani a falúsi dolgozók érdekeit. *A falú ne idegen érdekek szerint rakosgatott figurája legyen, idegen célú politikai alakulatoknak, hanem tárgya, alapja és öntudatos egyedje azoknak.*

A társadalmi munka. A politikai front távoli jövőre tervező és önvédelmi akciójával párhuzamban a falúnak *gazdaságilag szervezkednie kell társadalmi úton.* A gazdaságilag összeomló magyar falvak feljavításának egyetlen reális és közvetlen lehetősége: a fokozatos társadalmi szervezkedés. A társadalmi munka programja természetesen a politikai programmal közös koncepcióból táplálkozna, – egymást kiegészítve – egyazon irányba haladna.

A falvak gazdasági összeomlása egyet jelent a mezőgazdasági krízisével. A mezőgazdasági válság legelterjedtebb megoldási kísérlete a nemzetközi munkamegosztás elvéből indul ki. A falú eszerint apró részecske a világ gazdasági egységében s ténykedéseiben az egész törvényeinek van alávetve. E gazdasági közösség munkafelosztásában a falvaknak az a foglalkozási körük, hogy a világ mezőgazdasági szükségleteire termeljenek. E tétel alapján a krízisnek nyilvánvalólag oka az, hogy a termelők a világpiacon tájékozatlanul és a szabad verseny dühében egymástól elszigetelve *e szükségleteket nem ismerik.* Hiányzik a termelőknek a szükségletek szerint igazuló kooperációja. Ez fejtelenséget idéz elő a termelésben. Egyes termékeknek művelésére tömegek szegődnek le, pazar felesleget hoznak létre, más ágakban érdektelen hanyaság mutatkozik s a kínálat mélyen alul marad a keresletnek. Az árak vagy a termelő költségek alá esnek, vagy elviselhetetlen áruzsoráig szöknek fel, s válságban érnek véget. A recept a diagnózisból adódik: *megszervezni a világ falúinak termelését a világszükségletek mértékszerű kielégítésére.* Legyen a falú termelése rugékony, simulékony, tájékozott a forgalomban: ha a gabonában túltermelés lépett fel, térjen át kerti és ipari növények (len, kender, köles, cukorrépa, lencse, lóheremag, olajos magvak, gyümölcs) művelésére; és ha a marhakivi-

tel már telítve van, lásson sürgősen a majorság és tojás tenyésztéséhez; ha az egyik évben az élőállat kivitele deficitessé lett, a jövőre már nyershúsnak szállítsa a külföldi piacra. Ilyen értelemben hangoztatják gazdasági reformjaink jelszóarzenáljában is, hogy: „idomuljon a falú szüntelenül a világpiacon keresletéhez!” Arról elfeledkeznek, hogy gyermekies remény így dróton rángatni a falút. A tudatlan és szaknevelés nélküli kistermelők még a természetes fejlődés csigalépéseit sem bírják. A tradíciókat oly mélyen lelkükbe tetoválták, hogy a gazdálkodás tudományos mivoltából is hagyományos foglalkozást csináltak. Még ha sikerülne is a világ forgalmába ily tökéletesen bekapcsolódni, a falú gazdaságilag alig stabilizálna, hiszen a világpiacon fogyasztása szüntelenül ingadozik, hullámzik és változik és egyetlen fordulata szétmorzsolná a falú egyoldalú termelését. De azért is irreális a falú *feltétlen* beleolvadása a világpiachoz szabott munkába, mert a falvak földrajzi adottságai nem lehetnek oly bőségesek, hogy a világpiacon változások minden új formájának meg tudnának felelni. A *feltétlen* nemzetközi munkamegosztás kivihtelen és kockázatos és késői jövőre ódáznak el a mai kritikus válság enyhítését.

A felismerés megszülte az ellenhatást, a mezőgazdasági válság másik megoldási kísérletét. Az egyről-egyre általánosuló irányzatnak alaptétele ez: *gazdaságilag önálló-sodjék a falú, s a piaci termeléssel csak a multhatatlanul szükséges pénzsükségleteket akarja fedezni.* Több ebben a keserűség, a gazdasági mellőzöttség érzetének haragja, mint a szakszerű meglátás. A faluban lázong a meg nem fizetett munka önérzete s ezért szakítani akar világgazdasági kapcsolataival, amelyek a válságra vezető végzetes függésbe kötötték. A gondolat lényege *ne tenni függővé a falú gazdasági sorsát világpiacon változásoktól, a falú által uralni nem tudható tényezőktől:* Chikhagó tőzsdei krachjaitói, a német-osztrák kereskedelmi érdekek alakulásaitól. Egyszerűbb munkaeszközökkel és szerényebb életigények mellett szükségleteit állítsa elő maga a falú. A termelés tényezői a természet és a munka megvannak a faluban, gandoskodhatik ellátásáról, élelmezéséről,

a szöttek öltözékéről, a kezdetlegesebb, de szükségben használható szerszámokról. A falú azonban gazdaságilag nem egység, az egyes termelők egyedjeire oszlik. Az önállósodás az egyedek függetlenedésén kezdődik, ami a természetes árucseré útján kisebb csoportokat is felölelne. Az eszme e merev formája ellen tömegesen sorakoznak fel a gazdasági és társadalmi érvek. Az ország nem léphet ki az egyesülés útján haladó Kontinens érdekköréből és e közösségben az általános fejlődés gyors tempójával szemben nem térhet vissza az ókor kezdetleges földműveléséhez. A föld termelőképességét fokozni kell a falúsi nép szaporodására való tekintettel is. A föld termőerőinek eredményesebb kifejtése viszont a mezőgazdasági termelés racionalizálásához s ezáltal a modern gyártmányú munkaeszközök beszerzési kényszeréhez vezet. A falú függetlenedése már ezen a ponton megszűnt. A föld termőkapacitásának megjavítása specializáltságot igényel, ami már a munka nemzetközi megosztásának eleme. Végül a technika és a tudomány ujkori magaslatán paradoxon volna a gazdasági felszerelés és a speciális élet színvonalának hanyatlása. Nem is említjük a falú gazdasági begubózásának s a város és falú közti forgalom megszakadásának általános társadalmi kihatásait. Mégis a falú gazdasági önállósodása, – mint a mezőgazdasági válság és jogos falúsi önértékesedés tünete – az életben már előrejelzett irányzat s a földműves nép oly szűkrejuttott irányzat s a földműves nép oly szükséges javakat maga létre is hozza.

A falú-válság megoldásának egyik vázolt tervét sem írhatjuk alá fenntartás nélkül. A világ és helyi adottságokkal számoló *egyedüli lehetőség e tervek erdején új megoldást keresni*. Anélkül, hogy az arany középut szépségére hivatkoznánk, pusztán a gazdasági körülményekből és törvényekből indulva el, kivezetőt csak e két útvonal egymásba eresztésében látunk. A *nemzetközi munkamegosztás és az önállósodási próbálkozások szélsőségmentes kombinációja üzemi zárástásokra fektetve hozhat egyedül új gazdasági jéletet a falúnak*. A termelők használjanak racionálisan és tudatosan ki minden szükségletet kielégítő természetes lehetőséget, amire a mező-

gazdaság elértéktelenedése és az ipari áruzsora kényszeríti is. A speciális adottságokat és a fennmaradó területet és munkakerőt meg célszerűleg irányított piaci termelésre szánják. Evégből gyakorlatilag megjelölve a teendőt, a falú intellektueljei az értelmesebb gazdákkal karöltve számítsák ki pontosan egy-két évre előre a falú fogyasztását mezőgazdasági és ipari téren; átlag mily javakat igényel évente és mily mennyiségben. Azután kutassák fel statisztikailag a falú földrajzi, illetve gazdasági kincseit és viszonyait s így tisztán eléjük tárul, hogy az adott milyenségű és mennyiségű szükségletekből mit állíthat elő a falú a munkamegosztás erőltetett felborítása nélkül. Amit a természet ingyen felkinál azt vétek – oly könnyelműen, mint eddig – parlagon hevertetni inséges embereknek. *A megtalált természetes földrajzi lehetőségekig önálló gazdálkodást folytasson a falú*. Az értelmiségnek ezt kiegészítő másik kötelessége részletesen eltervezni és megjelölni a csak piacilag beszerezhető szükségletek fedezeti módjait. *Ezen a vonalon piaci termelést fognak üzni a földművesek*. Még pedig a speciális földrajzi gazdagságok teljes kimerítésével s azáltal, hogy a megmaradt területen a racionális gazdálkodást honosítják meg. *Készítsen el minden falú termelési programot, amely a környéki és világkereskedelmi körülmények figyelembe vételével összeállítja legjövédelmethajtóbb és stabilabb növények táblázatát és művelési feltételeit*. Ennek a rendszernek haszna főként az lesz, hogy a falú tisztán fogja látni gazdasági szükségleteinek és erőinek mérlegét: mennyire tudja magát anyagilag közvetlenül ellátni s azt mily mértékben hanyagolja el a jelenben. Ily ismeretek alapján a teljes gazdasági függés szüntelenül fenyegető katasztrófáját elhárítja maga felől s az önként kinalkozó önállósági alkalmak kihasználásával százezres összegek jutnának vissza a nagyon rájuk szoruló kisgazdák zsebébe. Láthatókká lesznek a külpiacokkal összeszövődő gazdasági szálak és egymásrautaltságok arányai s az is, hogy miként javíthatók meg e viszonyok. Ez volna a falú üzemi gazdálkodásának kiinduló pontja. Ha sikerülne emellett a falúsi nép fontosabb piaci szükségleteit kedvez-

ményesen vásárolni be, a maguk piaci árúit meg közös szerv útján értékesíteni, új éra virradna a falvak összeomlott mezőgazdaságára. A falú vázolt arányú önállósodásával, illetve az ipari fogyasztás összehúzódásával a városi munkanélküliség nem növekedne, mert az új foglalkozások beiktatása esetleg alkalmazást nyújtana a városbaözléstől így visszatartott falusi emberfeleslegnek.

A falú gazdasági szervezkedése és működés feltételezi az egész falú egységét, legalább is alapvető kérdéseiben. Közlelebbi célkitűzésnek ez túl merész gondolat és önáltatás volna. A számítások és az ilyen értelmű szervezkedés egyelőre a magán gazdaságokra szorítkozhatók csupán s azoknak határai között igyekszik elindítani a programot. A program az értelmiség, szemléltető útmutatásai szerint lépésről-lépésre egyetlen termelési és fogyasztási egységbe fonhatná be a falú összes termelőit, a mai termelési rendben is. Az egységet befelé természetes árucseré építené ki. A falú elite-je lépjen érintkezésbe szakemberekkel, irasson ki pályatelt főiskolás hallgatóinak egyes gazdák és az egész község gazdasági programjára azon az elvi alapon hogy a szükségleteknek megállapított mértékét önmaga termelje, a

kényszerű beszerzést meg a fennmaradó munkaidővel és területtel pénzügyileg racionalisabb termelés útján fedezze. Ha az eredmény pillanatnyilag késlekedne is, vagy csak a falú kisebb csoportjánál fogamzana meg, maga az a körülmény, hogy terjesztik az előzetes számítások szerinti üzemszerű gazdálkodást, a viszonyok matematikai ismerete és előre kitervezett programja alapján való munkát, sorsdöntő jókihatású lesz a falú jövőjére, javaslom is, hogy a falvak még e nyáron tüzzenek ki pályadíjat több évre szóló gazdasági tervre. Lapunk a pályázatok közvetítését és tudományos megbírlását kész örömmel vállalja.

A mai kolosszális arányú válság az egész gazdasági élet szerkezeti hibájából és a keretek kinövéséből származik, biztos és tartós szanalódás csak ezeknek a reformja által érhető el. A magyar kisebbség gazdasági együttese, mint számbellel súlytalan jelenség, a szükséges reformokat nem hajthatja teljesen végre. Számára nem marad más, mint az osztályvonalú politikai védekezés és a szűkre határolt társadalmi munka, de reméljük, hogy így is a magyar intellektuelek áldozatosabb és ambiciózusabb támogatásával gazdaságilag szebb jövő hajnalodhatik a falvakra.

Fontosabb népegészségügyi feladatok.

Irta: Dr. Demeter Jenő.

A technika hatalmas fejlődése: járművek tökéletesedése, rádió térfoglalása összehúgorította az eddig szinte áthidalhatatlan távolságokat, elősegítette a civilizáció rohamos terjedését s ezáltal az eddig elmaradt néptömegek szellemi fejlődését is. A falú így közelebb jutott a városhoz s ma már minden kulturális mozgalommal lépést tud tartani.

Amíg kulturális téren a falú is óriási léptekkel halad előre, ezzel ellentétben népegészségügyi téren még mindig a háborúalatti siralmas viszonyokat találjuk.

Pedig a „mens sana in corpore sano” ma inkább áll, mint bármikor, hiszen ez a fellendülés fokozottabb mértékben veszi

igénybe az embernek nemcsak szellemi, hanem fizikai képességét is. A földművesnek éppen úgy, mint az ipari munkásnak sokkal többet és jobbat kell produkálnia, hogy világviszonylatban is versenyképes legyen. Az ezzel járó megváltozott életfeltételek sokkal súlyosabbak s elsősorban szervezést viselik meg, hajlamossá téve minden betegségre.

A civilizáció felszabadulást hirdet minden vonalon, de torzszülötte: a prostitúció nyomon követi. Az is köztudomású, hogy a prostitúció forrása minden nemi betegségeknek. Egy szellemes francia professzor helyesen jegyzi meg: la civilization c'est la syphilization.

A régi, gondtalan falusi életet gondok, nyomor és túlfeszített munka váltja fel. És nyomában burjánzik a tuberkulózis.

És tompítani kell a mai étellel járó nyomorúságot és az egyre fokozódó életnehezségeket s az emberek az alkoholhoz menekülnek.

Ha még hozzávesszük az egyes vidékeken endemikusan duló golyvát, typhust és trachomát, fogalmat alkothatunk magunknak, milyen lesz az eljövendő generáció képe.

A mi kötelességünk, hogy segítőkezet nyújtsunk a népek e fenyegető veszéllyel szemben.

A helyes közegészségtan azon alapszik; hogy ne csak gyógyítsa, hanem meg is előzze a betegséget. Ehhez pedig egyrésztől megfelelően kiépített egészségügyi szervezetek, másrésztől az érdekelt fél: a beteg egyén és környezetének kollaborációja szükségesek.

Bennünket elsősorban azok a betegségek érdekelnek, amelyek egyúttal szociális sebek, amelyeknél az egyén betegsége veszélyezteteti környezetét, illetőleg a társadalom egészségét és egyúttal kihat a jövő generáció épségére is. Ezek: a tuberkulózis, nemi bajok: syphilis, kankó (tripper) és ide sorozhatjuk még az alkoholizmust is.

A tuberkulózis, magyarul gümőkór a legelterjedtebb és halálos arányszámával legelső helyen vezet. Romániában átlag 600.000 a tuberkulózisban szenvedők és évente többezerre tehető a halálos áldozatok száma. A fertőzés majdnem mindig kora gyermekkorban történik. Ha a fertőzés nem masszív, a szervezet ellenálló képessége felülkerekedik, legyőzi a betegséget és azt lappangó állapotba veti vissza. Masszív fertőzés esetén a csecsemő rendszerint elpusztul. Nagy elterjedtségében fontos szerepet játszanak a szegénység és nyomor: egészségtelen lakásviszonyok, hiányos táplálkozás és ruházkodás. Köztudomású, hogy a gümőkór a kilehelt levegő, tüszentés, köpet által terjed leginkább. Megértjük tehát, milyen jelentősége van fertőzés szempontjából az összecsúfoltságnak, amit oly gyakran látunk falún. Az egész család rendszerint egy szobában tartózkodik éjjel-nappal, s házaspár, valamint 3-4 testvér közös ágyban alsza-

nak. Ilyen körülmények között természetesen jó talaja van a betegség kifejlődésének és továbbterjedésének.

*A nemi bajok: syphilis és kankó elsősorban a születések számára és a gyermekhalandóságra vannak kihatással. Vérébajjal fertőzött nő legtöbb magzatát elvetéli; vagy ha mégis normális terhességi idő után szül, az újszülöttek legnagyobb része még első életévében elpusztul, vagy ha megmaradnak, szellemi és testi fogyatkozásaikkal semmi esetre sem lesznek fajuk hasznára. A syphilis legkülönbözőbb bőr és szervi betegségeket okozza, amelyek a megfertőzött egyén életét valósággal tönkre teszik. A kankó szövődményei által sterilizált: gyerektelenséget okoz *A nemi betegségek legfőbb terjesztője a prostitúció. Falún vadházasság formájában nyilvánul meg, egyes magyar vidékeken igen elterjedt. Főterjesztői még a hosszú időt városban töltő cselédek, akik falujukba hazatérve előhírnökei a mindjobban teret hódító lazább városi erkölcsöknek.**

Az alkoholizmus méltán sorakozik a gümőkór és nemi betegségek mellé. Nem titkolható el, hogy alkoholista szülőknél a születések száma aránytalanul nagy, de a gyermekhalandóság is óriási; az első gyerekkort túlélők épúgy, mint a syphilisnél, különféle fogyatkozásokkal maradnak visszta, azonkívül ellenálló képességük fertőző betegségekkel szemben nagy mértékben csökken. Nem is beszélve arról, hogy a bűntények jórészt ittas állapotban követik el.

Minden nép jövője ifjúsága kezébe van letéve. Ép és egészséges generációt kell tehát felnevelni. De ha tuberkulózis, nemi bajok és alkoholizmus tizedeli állandóan a népet s a csecsemők veleszületett betegségek csírát hordják magukban, tudni fog-e a jövő erőtlén, beteg és degenerált társadalom az egyre fokozódó életnehezségekkel megküzdeni? Ha a népet, a falusi őserőt rágják, lehet-e szebb jövőről ábrázolni?

A sebek begyógyíthatok – még semmi sem késő! – de ahhoz éveken át tartó áldozatokkal járó vállvetett munka szükséges. Hogy sikeresen küzdhessünk, elsősorban jól kiépített egészségügyi szervezetre van szükségünk.

Jelenleg átlag 7-8 falúra, tehát hat-hét ezer lélekre esik egy hivatalos orvos és minden falúra egy szülész. Ujabban fokozatosan mindenik körorvos mellé egy-egy egészségügyi ügynököt osztanak be, akik különösen fertőző betegségek leküzdésénél nyújtanak segédkezet az orvosoknak. A körorvosnak kötelessége a közegészségre felügyelni. Tuberkulózis és nemi bajok leküzdésére azonban szakorvosokra volna szükség. A járasként felállítandó antivenerikus és antituberkulotikus dispenzárriumok célja volna a betegeket kioktatni, orvosi kezelésben részesíteni és időnként az összes betegek felkutatására razziákat rendezni. Természetesen a dispenzárriumokat csak az ambuláns betegek vehetnék igénybe.

Súlyos tuberkulotikus esetekkel szemben, mikor is a betegnek állandó pihenésre, fekvésre van szüksége, nem elég a dispenzárrium. Ide már szanatórium kellene, mert különösen, ha „nyílt”, más szóval fertőzőveszélyes a betegség, feltétlenül elkülönítésre van szükség. A megyéenként felállítandó 1-2 szanatórium, tekintetbe véve a betegek óriási számát, nem volna elégséges. Több szanatórium létesítése pedig óriási kiadásokkal járna, azért megengedhető a betegnek otthon való elkülönítése is; magától értetődően kioktatva előbb a beteget és környezetét is a szükséges egészségügyi ismeretekre.

Calmette francia professzor éveken át tartó kutatások után olyan oltószert gyártott, amit az újszülötteknek még az első napokban beadva, a gyerek szervezetét, tuberkulotikus infekcióval szemben ellenállóvá teszi legalább is az első gyerekkorban – amikor a legtöbb fertőzés történik s a kór a legtöbb halálos áldozatot követeli. E módszer a gyerekhalandóságot rendkívül csökkenti. Az oltószert B. C. G.-nek hívják s nálunk már sok helyen eredményesen megkezdték alkalmazását.

Mindeme rendszabályok csak akkor lesznek igazán eredményesek, ha javíthatunk a nép szociális helyzetén is; hisz amint említettem, a tuberkulózis terjedésének egyik fő oka a nyomor.

A gümőkór és nemi bajok leküzdésénél a fent említett elvek az 1930. Moldovan-féle egészségügyi törvényben vannak lefek-

tetve. A törvényt azonban nem lehet végrehajtani, mert nincs rá pénz. Majdnem minden megyeszékhelyen működik egy dispenzárrium és egyes vidékeken még szanatóriumot is találunk. De 1-2 minta járástól eltekintve, sehol az országban fálun dispenzárriumok, szanatóriumok nincsenek. Ezek létesítése, orvosok fizetése, gyógyszerek stb. óriási anyagi áldozatokat követelnek.

Ma a vérbajt százszázalékosan lehet gyógyítani. Egyetlen betegség sem gyógyul olyan biztosan, mint a tuberkulózis első stádiumában, az alkoholizmust megfelelő rendszabályokkal nagymértékben lehetne csökkenteni. Ezekből aztán természetesen következne a gyerekhalandóság csökkenése is.

Ezek olyan sebek, amelyeknek kiirtásához nem elég az egyéni elővigyázat. Föltétlenül kell az állam segítsége is.

Egészségügyi intézményeink hiányossága, népünk anyagi helyzetének fokozatos leromlása a közel jövőben szinte minden eredményes küzdelmet kizárnak. Az állam még nem látja a veszélyt, vagy legalábbis nem akarja észrevenni.

Pedig ha a hadügyi költségvetésből évente csak egy milliárdot vonna el egészségügyi célokra, öt és fél év leforgása alatt minden megyének legalább két szanatóriuma és minden járásnak dispenzárriuma volnának. Társadalmi akciók révén az erre szükséges összeget lehetetlen összegyűjteni.

Tétlen kezekkel azonban nem nézhetjük a veszélyt. De mi az, amit a magára hagyott kisebbségi társadalmunk megtehet? Ami a mértéktelen szeszfogyasztást illeti, tudjuk, hogy konferenciákkal, propagandairásokkal, vetített-képes előadásokkal népünknel nem sokra megyünk. Emlekezetünkben van még egy törekvő társunknak abbéli kísérlete, hogy az atyafit a mértéktelen alkoholélvezésről lebeszélje. A gazda türelmesen meghallgatta az apostolt, de a végén így kiáltott fel:

– A kutya-fáját, a magáét iszom én?

A leghelyesebb volna falvanként egyesületek alakítása, melyekben a nép üres óráiban hasznos és kellemes időtöltést találna. Igy sportegyesületek alakítása a fiatalok számára. Olasz balila vagy más egyesületek mintájára kultúregyesületek létesítése, ame-

lyeknek keretein belül dalárdákba tömörülne a nép és így zeneileg is kiképezné és szindarabok eljátszására betanítaná őket. Ezek lassanként elvonnák a nép figyelmét a szeszről, s egyuttal óriási nevelő hatással volnának rá.

A vérhaj és tuberkulózis elleni védekezésre kevesebb eszköz áll rendelkezésünkre. Megfelelő intézmények nélkül nem sokat tehetünk, mégis *legjobb módszer már kora gyerekkorban belenevelni a gyermekbe a tisztaságszeretetet s ellátni őket a szükséges közegészségügyi alapismeretekkel*, még abban a korban, amikor esze és lelke mindenre a legfogékonyabb. Erre pedig elsősorban az iskola hivatott. Továbbá különösen fiatal orvosok, orvostanhallgatók tartásuk kötelességüknek szünetekben minden hozzájuk közel eső faluban legalább egy-két propaganda felvilágosító előadást tartani. A tanítóval megbeszélni az egészségügyi problémákat. Esetleg meggyőzni őt azoknak fontosságáról, sőt ha kell, új ismeretekkel is ellátni őket.

A románoknak van egy Astrájuk, melynek biopolitikai szekciója különösen falvakon értékes munkát végez. Nekünk is lehetne népegészségügyi egyesületünk, természetesen orvos vezetése alatt, amely részletesen tájékoztatná magát a magyarlakta vidékek egészségügyi helyzetéről. Pontos adatok alapján, a körülményekhez képest anyagilag és tudományosan felkészülve, igyekezne orvosolni a bajokat. Minél pontosabbak a mi népegészségügyi ismereteink, annál eredményesebben léphetünk fel a fenyegető veszély ellen.

A legfontosabb egészségügyi problémákat sajtó útján is állandóan felszinen tartva követelnünk kell a mindennapi kormányoktól a népegészségügyi feladatok lelkiismeretes megoldását.

Reméljük, hogy az állam is befogja majd látni, hogy a népfenntartásnak legfőbb követelménye nem a szeszfogyasztás emelése, vagy az óriási hadsereg fenntartása, hanem egy szellemileg és testileg egészséges generáció kitermelése.

Kulturfeladataink.

Irta: *Pálffy Károly*

Sokak előtt kezd már kétségtelen igazsággá acélosodni, hogy az erdélyi magyarság egzisztenciális kérdése az, hogy tudjon az itt élő magyarság kulturális egyéniséget produkálni. Tegye mindenképpel való értéké a maga számára a lelkiséget, az élet minőségét. Ez a meg gondolás az, amely öntudatos kultúrprogramot igényel a magyar intelligens osztály számára. Ennek a meg gondolásnak a kultúrprogramjáról szeretnék röviden szólni.

Az Erdélyi Fialaloknak az az erőteljes falú felé fordulása, amely gerincet s irányt, valamint karaktert szab számára minden irányban, irányt kell adjon öntudatosan kulturális tekintetben is. Ha azonban összehasonlítjuk a szociális programot a kultúrálissal, úgy a kettőt ellentétes irányúnak kel találunk. A szociális munka a falúba visz: jobb gazdasági életet, kényelmet, vérkeringést, emelkedést, ez biztosítja a falú erőteljes életét. A kulturális

programnak ma Erdélyben a falúból kell hoznia. A falúból hozza azokat az elemeket, amelyek tipikusan magyarosak. Hozza, azután megismeri, átéli, öntudatosítja, a szó igazi értelmében kultúrává teszi s azután így öntudatosan adja vissza a falúnak. Tehát lényegében valami körforgásról volna szó. Miért van erre szükség? Miért kell ilyen irányú kultúrprogramot állítani magunk elé?

I. A kultúra temészetéből következik: A kultúra gyökere, lelke az egyes népekben van. Innen a népi, vagy nemzeti kultúrák sajátos, egyéni jelleme. Azonban a nép lelkéből előtörő, úgynevezett népművészetek, sajátosságok tulajdonképpen *ösztöniek*. Nem öntudatosak. A népi kultúrát a nép körében semmi más nem tartja, csupán a tradíció. Ha ez meglazul, mint népünknel napjainkban, a falú elhullatja minden ösztönös kultúráját. Ha tehát az intelligencia nem áll őrt, nem gyűjti, nem

karolja fel, nem teszi magáévá ezen ösztönös megnyilatkozásokat, föltétlenül elvesznek anélkül, hogy a nemzet kultúrkincsévé váltak volna. Nem múzeumokban, hanem a családi otthonokban, az asszonyok, leányok ruházatán, szokásainkban s életünk bármennemű megnyilatkozásában van a helye mindennek, ami magyar és értékkel rendelkezik. Most a tradíció bomlásakor van az ideje annak, hogy a népünket megtisztítsuk káros, rossz szokásaitól, de most az ideje annak is, hogy minden értékes vonását tudatosan tegyük a birtokává. Ez azonban csak úgy lehetséges, ha minden magyar értéket elsősorban az intelligencia öltöz magára, de nem példaadás buzdításból, hanem szent kötelességből, szeretetből. Kérem, lehet-e intelligenciánk élete külső szokásaiban is, de egész lelkében, eszményeiben, külső megnyilatkozásaiban idegen? Ez ma, amikor a nép eloldódott a tradíció gyökereitől, amikor egészen a várost utánozza: a falú halálát jelentené, s a halálos ítéletet éppen a város hajtaná végre rajta, azáltal, hogy odanyújtaná neki idegen magát, mint egy mérgeppoharat. Ez a mérgező hatás eddig is érvényesült, de igazában csak azután fog érvényesülni.

Meg kell változnia az egész magyar intelligencia magatartásának. Eddig megvetette, lenézte, gúnyolta a falú tipikus életét, művészetét, szokásait, ami benne jellegzetes volt. Azt értékelte, ami városi utánzatnak látszott. Ő, bárgyú magatartása egy bárgyú intelligenciának – ha maga se volt tisztában azzal, amit cselekszik, de bűnös és megvetésre méltó, ha tudta, hogy mit csinál. Kárhozzátjuk a gyermek-gondolkodású falút, ha egyszerre, ledobott magáról mindent, amiért ő csak gúnyt és megvetést kapott, szeretet és megbecsülés helyett? Ő csak tetszeni akar, amikor az intelligencia idegenségét öltözi magára, siratni való nagy ízléstelenséggel.

2. Hozzuk el a falúról a falú ösztönös kultúráját, tegyük nemzeti kultúrává s azután adjuk vissza a falúnak. A magyar intelligencia és nép között főképp azért támadt az az óriási szakadék, mert a két osztályt nem ugyanazon kultúrcélok hatották át; kultúrális tekintetben nem gyökér és törzs voltak, hanem egymástól idegenül ál-

lottak s állanak. A magyar nép kultúrája törzsnélküli gyökér volt, míg a magyar intelligencia kultúrája gyökér nélkül csinált virágként díszelt. Ezt a nagy tévedést kell helyre erőlködni ma, – nekünk. Ezért nem testvér a város a falúval. Még jó, hogy a falú két kézzel nem ölelheti magát a városhoz s oktanul nem ismerte el urának az idegen várost.

A magyar lelkiség mindennemű megnyilatkozása még sohase tudott láthatóvá lenni, kultúrává válni. Nézzük meg. Vagy kérdezzük meg az intelligens osztály átlag tagját a kérdés felől. De van egy másik bizonyítéka is ennek a sajnálatos jelenségnek. Figyeljük meg, hogy a magyar munkás, iparos osztály milyen könnyen bedúl az internacionális elveknek. Ennek egyik oka az, hogy nem éli öntudatosán nemzete kultúrális értékeit. A tradíció, vagy vérésség, ami a fajhoz köti, de az előbbinek a romlása a korszellemben lévén, az utóbbinak kapcsoló erejét az érdek porlasztja szét s megvan mindjárt a lehetősége annak, hogy elveszzen nemzete számára. Nagy, öntudatos népek szociálistáinál ezt nem tapasztaljuk. Az elv meg van, de a kultúra köti.

Tegyük fel azt a kérdést is: volt-e, van-e igazi kultúrális nevelés? Mindenekelőtt egy tényt hozok fel. Évek óta román, szász vidéken élek s itt a szóban forgó kérdés szempontjából a következőkről győződtem meg. A román nép még tradícióiban él, ami olyan erős, hogy közte élő vezetői, urai sem tudják – vagy nem is akarják? – kivonni magukat vaskapcsai közül. Népművészetét valósággal ontja: ösztönösen. A szász jóval túl jár ezen a fokon: öntudatos nép. Sajátos tradíciója olyan értelemben, mint a romának, nincsen. Már rég lehullott róla, ami nagyobb károk nélkül lehullhatott. Ami máig megmaradt a tradícióból, az már szintén öntudatos birtok. Intelligenciája épp olyan tipikus, ennek a nemzetnek, mint a népe. Ismeri a maga történetét, művészetét, értékeit, érdekeit, hivatását. Művészete öntudatos birtokában van. Ha az ember belép egy városi szász házba, azt hiszi, hogy valamelyik falusi házban van. Nem lehet ott egy darab bútort, varrottast, festményt, képet se látni, amelyik ne sajátos,

nemzeti lenne. A nép évszázadok óta öntudatos nemzeti kultúrájú vezetők keze alatt van.

A mi népünk a kettő között van. Helyzete olyan, hogy a tradíciók megbomlottak, azonban se népe, se intelligenciája nincsen saját kulturális értékei birtokában. Sőt. A nép megúnta s mint bilincset, vetkőzi le magáról, dobja ki magából: a lelkét. Az intelligenciája vagy közömbös minden magyar nemzeti értékkel szemben, vagy szégyenli, mint falún jelentkező parasztos holmit, túl maradának, közönségesnek ítéli. Ez utóbbiak hibáiba estünk mi is tanítók, papok, falún élő vezetők, örök, amikor kétségbeeső arccal tekintünk a megbomlott falúra, korholjuk a tradícióit elhagyó falút, de eszünkben sincsen, hogy öntudatosam mi magunk vegyük magunkra, amit a falú talán éppen azért vet meg, mert kifogyott a türelme reánk várni, hogy megszeressük s magunkévá tegyük azt, amit ő termelt évszázadok során. Tipikus lelki, evangélizáló munka helyett is kultúrmunkát végeznek lelkészeink s én mégis kijelentem, hogy tulajdonképpen értéket képviselő kultúrmunka se városban, se falún nincsen. Vannak szép elgondolások, szerepel itt-ott egy-egy igazi értéket képviselő „műsor szám”, de ez még csak felvillanása az igazi programra szerinti kultúrmunkának. Szinte dogmaként él a lelkében, hogy az intelligens városi közönségnek nincs szüksége magyar kultúrtaplálékra, sőt kultúrtaplálékra sincsen, – csak szórakozásra. Micsoda karasztrófális tévedés. Innen a szürkeség, általánosság, idegenség, – magyar szempontból – városainkban s falusi intelligens embereink körében. – Bele kell kiabálnunk, gúnyo-

san és szatírával is ezekbe a külföldi kultúrközpontokba, – városainkba, – hogy szégyen s alávalóság, jellemtelenség. közön-ségesség minden kultúra, amit magyar ember s magyar közönség képvisel, ha azt nem a magyar lélek értéke, illata, jelleme, szépsége különbözteti meg minden más kultúrától. Igenis népünk fennebb vázolt kultúrállapotánál fogva *elsősorban arra van szükség, hogy az intelligencia legyen öntudatosan magyarrá.* Karolja fel nemzeti művészetünk kincseit; építse, diszítse magyarosan a házát – kívülről-belülről. Legyen lelkében minőségileg magyarrá. Egyilyen intelligencia magától megtalálja a közösséget a népével s összeforrik vele egy testté, egy lélekké. Öntudatos kultúr-vezetők kellene, akik elsősorban látják, hogy nekik kell magyarokká válni kultúrában s csak azután van joguk s küldetésük kultúrmunkát végezni. Még szerencsénk – jelen helyzetünkben s ha jól szét-nézünk a multban is – hogy népünk nem hallgatta, nem utánozta, nem dobta magát karjaiba egészen, hol germán, hol francia, de sohasem magyar intelligenciájának. Ellenben jegyezze meg minden politikus, néptanító és pásztor, hogy az övé lesz a nép abban a pillanatban, amikor ő az elmondottak értelmében magyarrá lesz.

Ilyen értelemben végzendő kultúrpropagandát s munkát ajánlok szeretettel az Erdélyi Fialoknak s mindenkinek, akiknek kedves a magyar nép. Ma itt Erdélyben a szociális és lelki kérdés mellett ez a legégetőbb. Ide csúcsosodik minden magyar kérdés, mert kultúrsajátságunk, egyéniségünk ad létjogot arra, hogy magyarok maradhassunk.

A román ifjúság falúmunkája.

Irta: Demeter Béla

Romániában két román ifjúsági csoport foglalkozik falúmunkával, amelynek megismerése csak hasznunkra lehet.

1924-ben *Dimitrie Gusti* bukaresti egyetemi tanár a román szociológiai intézet elnöke felhívta a többségi nemzet egyetemi

ifjúságának figyelmét a falúprobléma jelentőségére. A tudós professzor azonban nem elégedett meg ennnyivel, hanem néhány tanítványával munkához is látott. Mintegy harminc ifjúval, akik már alaposan ismerték a szociográfiai kérdést, nyári

szabadidejük alkalmával fölkeresték egyik ókirályságbeli falút, ahol kereken egy hónapig tartózkodtak. Ezt az időt arra használták fel, hogy a falút tanulmányozzák. Az ifjak között különböző szakembereket találhatunk. Volt ott geológus, közgazdász, kultúrpolitikus, filológus, régész, orvos, ügyvéd, stb. stb., akik komoly tanulmány tárgyává tettek minden egyes életmegmozdulást. Azóta minden évben felkeresnek egy-egy falút. Legutóbb a fogarasmegyei Dragos községben időzött mintegy kilencven ifjú, Gusti professzor vezetésével. Jellemző kimondott tudományos munkájukra, hogy összeállítottak egy szociográfiai múzeumot, amelyet a barcelonai és lipcsei kiállításon be is mutattak. Ez az érdekes gyűjtemény az összes külföldi tudományos körök elismerését váltotta ki, ugyannyira, hogy például a múlt évben tíz belga egyetemet végzett fiatalember vett részt a falúmunkában. Úgy Barcelonában, mint Lipcsében aranyérem kitüntetést kaptak. Sajnos, ezt a falúmunkát csakis abban az esetben lehetne részletesen ismertetni, hogyha e sorok írója is részt vett volna ebben a tevékenységben. Gusti professzor azonban arról is gondoskodik, hogy mindazok, akiket komolyan érdekel ez a kérdés, szintén megismerhessék a hét év óta folyó tudományos falúkutataisaikat. A napokban jelenik meg egy közel négyszáz oldalas hatalmas munka, amely kizárólag a falúmunka elméleti részét tárgyalja. Két hónap múlva viszont egy újabb könyv lát napvilágot, amely a probléma gyakorlati oldalát világítja meg. Az említett két tudományos munkát ismertetni fogjuk. Anynyit azonban meg kell említenünk, hogy az a diákcsoport, amely Gusti egyetemi tanár irányítása mellett ilyen munkát végez, egyáltalán nem politizál. S minden szabadidejét az önképzésre és tudományos kutatásokra fordítja.

A második diákcsoport, amelyik falúmunkával foglalkozik, az *Astra ifjúsági szakosztálya*. Már jónéhány éve annak, hogy az egyetemi városok román diákjai vasárnapi szabadidejüket arra használják fel, hogy kiszállnak a falvakba, ahol orvosi szakelőadásokat tartanak, filmvetítések mellett. Ezenkívül néha történelmi és irodalmi kérdésekről is beszélnek. Kivált

a nemi betegségek leküzdése terén végeztek komoly munkát.

Nem szabad megfeledkeznünk a *Clopoțel Ion* szerkesztésében megjelenő *Societate de Măine* társadalomtudományi folyóirat falúakciójáról sem. Majdnem minden egyes szám egy-két tanulmánya foglalkozik a falúkérdéssel és ezáltal ennek a problémának jelentőségét beleviszi a köztudatba.

Ugyancsak ezen a helyen kell foglalkoznunk *Petru Sueni* ismert román szociológus falú-propagandájával is, aki egyik tanulmányában tárgyalja ezt a kérdést.

A röpirat címe: A falú. Népies stílusban van megírva és ezt a kérdést majdnem kizárólag a gyakorlati oldaláról világítja meg. Bevezetőjében szembeszáll azokkal az állításokkal, hogy a románság ilyen, meg olyan felkészült, civilizált és nagy képzettségű. Nem vonja kétségbe nemzete erőnyeit. De már elmúltak azok az idők, – írja – amikor mellveregetésből meg lehetett élni. Az a sok dicsekvés, a tulajdonképpen oka annak, hogy nem is foglalkoztak a falúsi nép társadalmi és anyagi helyzetével. Mindenki azt hangoztatta, hogy Románia egy gazdag állam és Európa Kánaánja. Arra azonban senki sem gondolt, hogy a mi helyzetünk azonos az amerikai multimilliárdosnak helyzetével, aki egy zsák arannyal a feje alatt éhen pusztult. Mindenünk megvan és még sem élünk olyan racionális életmódot, hogy ez a körülmény a modern kor követelményeinek megfelelően elégítse ki létezésük szükségleteinket. Kivált a falú jelenlegi vezetőinek munkáját teszi kritika tárgyává. A papnak – úgymond – nem elegendő csupán az egyházi kérdések ismerése. Olyan felkészültségű embernek kell lennie, aki minden vonatkozásban megállja a helyét. A hit, illetve erkölcs alapja az anyagi jólét. Abban a percben, ahogy az ember talpa alól kicsuszik az egyszisztencia lehetősége, a hit, illetve erkölcs is már csak hazajáró léleként él az emberben. Tehát magának az egyháznak és a papságnak eminens érdeke, hogy olyan képzettségű emberek legyenek kinevezve a különböző lelkipásztori tisztségekbe, akik a gazdasági kérdésekben nemcsak, mint laikusok szerepelnek. Nemkülönben ez a helyzet a tanítósnál is.

Külön fejezetben foglalkozik a városi

ember és a falusi lakosság közötti kapcsolattal. Kimutatja, hogy az intellektuel csak akkor lép érintkezésbe a paraszt tömegekkel, amikor szavazatot kér tőlük. Ahogy azonban megválasztották az illetőt képviselőnek, többet arrafelé se néz. Ez a körülmény viszont a leghatározottabban demoralizálólag hat a népre.

Majd a gyakorlati utasításokkal foglalkozik. Mindenek előtt a biztosítási kérdés fontosságára mutat rá. Bebizonyítja, hogy napjainkban milyen egyszerű dolog az egész vagyónkat bebiztosítani, természetesen olyan vállalatoknál, amelyek megfelelő erkölcsi és anyagi garanciát nyújtanak arra nézve, hogy az adott esetben kiutalják a megfelelő összeget. Ennek ellenére a falusi ember még mai napig sem biztosítja be épületeit és vetéseit. Jön a tűz, vagy jégeső s mindazt, amit egy család egy egész emberöltőn át összegyűjtött, rövid pár óra leforgása alatt megsemmisíti. S ilyen esetekben jajgatnak, sírnak, adományokért könyörögnek, de az intó példából sohasem vonják le a tanulságot. Romániában évente nehéz milliókat emészt fel a tűz, és száz meg száz család válik hajléktalanná. Mindezek ellenére azért a földműves ember még sem tesz semmit. És hogyan ők önmaguktól nem jönnek rá ennek a kérdésnek életbevágó fontosságára, úgy az

intellektueleknek a kötelessége arról felvilágosítani.

A második fejezet a kultúrházak ügyét tárgyalja. Nem is kultúr, hanem nemzeti házaknak nevezi ezeket a épületeket abból az egyszerű okból kifolyólag, hogy ha a lakosság szabad idejét nem a korcsmákban, hanem a kultúra templomában tölti el, úgy a különböző káros irányzatok nem hatnak olyan hamar a népre és ezáltal sokkal inkább meg tudják őrizni nemzeti gondolkodásukat. A korcsmák évente súlyos összegeket emésztnek fel. Csak egy ezer lakosságú község félmillió lejt költ évente alkoholra.

A továbbiakban a szövetkezeti gondolat jelentőségére mutat rá és kihangsúlyozza, hogy ha a falúnak nagy felkészültségű vezetői lennének, úgy a nép saját erejéből rendkívül sokat segíthetne önmagán.

Amint a fentiekből látjuk, a román ifjúság kétféle módszerű falúmunkát végez. Az első, amelyik kizárólag tudományos alapon tanulmányozza a nép helyzetét és az összegyűjtött adatokból következtetéseket von le, amely egy később beindítandó népmentő akció kiindulópontját képezi. Az ifjúságnak egy másik csoportja pedig a problémát kizárólag gyakorlati oldaláról fogja meg és a nép legaktuálisabb kérdéseivel kapcsolatban tanácsokkal szolgál.

Gyallay Pap Zsigmond tanulmánya a népről és az intelligenciáról.

Ismerteti: Dr. Paál Árpád.

Az „Erdélyi Fiatalok” szerkesztősége a falusi néppel való beható, őszinte foglalkozási irányában vezeti a maga körül tömörülő lelkes ifjú tábort. Ennek az irányvételnek már alkotásai vannak; így mindjárt legfeltűnőbbben az, hogy a szerkesztőség megfelelő társadalmi rajzok összeállítására a magyar ifjúság körében pályázatot hirdetett, s most a falútanulmányozás kérdéseinek fejtegetésére a „falú-füzetek” címmel kiadvány-sorozatot is indított.

Ennek a sorozatnak első füzete egy hatvanhét oldalas tanulmány, amelyet

Gyallay-Pap Zsigmond írt, s melynek „A nép és az intelligencia” a címe. A tanulmány lényegében és tartalmában ugyanaz, mellyel a szerző a szerkesztőség által hirdetett szociológiai pályázaton is kitűnt. E pályázat kiválóságáról már egyszer alkalmam volt nyilatkozni, mikor a pályamunkák egy részének bírálója voltam. Magam jeleztem, hogy a dolgozatban, (melynek szerzője akkor még ismeretlen volt előttem) olyan friss látású és tanulságos megállapítások vannak, amik megérdemlik szélesebb körben a megismerést.

Most, hogy ez a dolgozat nyomtatott füzet alakjában is megjelent és a közönség rendelkezésére áll, csak megismételhetem azt az elismerést és jóleső meglepődést, amit a pályamunkával szemben kifejeztem. Elismerésem első hangsúlya magára a tényre vonatkozik, hogy a szerző olyan témakörbe nyúlt bele, melyben a gondolatkezelések egész serege van benne. És dolgozata becsületesebb törekvés, hogy a felkelő gondolatoknak kivezető irányt nyújtson, önálló kutatású adatokkal szolgáljon.

A nyomtatott füzet és az írott pályamunka között a bevezető részben van eltérés; aztán a falú vagyoni megoszlása és nemzetiségi tagozottsága tekintetében ad még újat a pályamunkához képest a nyomtatott kiadvány. Ami ezeket a pótlásokat illeti, azokban a bevezető rész nem mondható szerencsés összeállításnak. Látszik benne, hogy a szerző ismeretlen talajon bizonytalanul mozog, s nem a saját tapasztalatai vezetik, hanem bizonyos olvasmányai és a multból rosszul áthangzó értékelések.

Önmagában véve ez a hiányosság is gondolatkezelő. Rámutat arra, hogy mai nemes idealizmusú ifjúságunk nincs eléggé tisztában a háború előtti közelmulttal, vagy általában az egész magyar mult kelő felfogásával. Pedig éppen nemes idealizmus folytán erre is képes lenne, csak se közoktatásunk, se irodalmunk olyan lehetőségeket és körülményeket nem *épített* körülötte, hogy látása a mult felé is tiszta és zavartalan lehessen. Észrevettem, hogy a szerző a kinyomatott tanulmány bevezető részében Szekfü Gyula történetírásának is a hatása alá került. Szekfünek sok értékes kultúrhistoriai részlettanulmánya van, amiből sokat lehet tanulni, azonban történetírásának van valami olyan tendenciája, mely szereti kicsinyelni a magyar multból mindazt, ami nem opportunizmus és nem a germán beolvadás felé hajló megalakulás. Ebből a kicsinylésből következik, hogy az ő szemléletében fanyar beállítást kap a multbeli magyar társadalomnak sok olyan megnyilatkozása, amely akár konzervativizmusával, akár haladó irányával mindig önálló nagy értéke volt a számunkra.

Nem mondom, hogy mind közvetlen

Szekfü-hatás alatt áll a mai ifjú magyar nemzedék; sőt bizonyos, hogy a Szekfü világnézeti ellenfeleinek, s ezek radikálizmusának és mult iránti kegyetlenségének is sok hatása van a mai magyar ifjúságra. Az utódállamok közoktatásügyi politikája is gondoskodik róla, hogy a magyar mult jóságát a népkisebbségi sorsba került magyarság előtt elhomályosítja, s így az utódállamok magyar ifjúsága előtt is szinte ismeretlenné tege. Ennyi tényező együtthatásának kell tulajdonítanom, hogy Gyallay-Pap Zsigmond füzete is a magyar nép és intelligencia közötti multbeli helyzetet mostoha szétválasztódásnak látja, s a magyar összeomlás tragédiájának az okát az apák nemzedékének rója fel és e nemzedék népellenességének. Ilyen szemrehányó meglátása az is, mintha a városok népe az intelligencia csak a háborúba való lelkes felvonulásakor vette volna észre a falusi népet, s csak akkor igyekezett virágességgel és egyéb lagymatagságokkal „jóvá tenni” a falusi nép iránti mulasztását.

Az ilyen szemrehányó meglátások, táplálékai azok is, hogy se az Eötvös József, se a Trefort korszakos népnevelési politikáját nem tudja méltatni, sőt Trefort ellen valami nagyon értéktelen idézet alapján egyenesen elítélő szavai vannak. Pedig éppen Trefort középiskolája nyitotta meg szélesebben az utat a népnek az intelligenciába való fölemelkedéséhez, s ő tette eleven társadalmi valósággá a népoktatás és közép oktatás közötti szerves összefüggést.

Gyallay-Pap multbeli látásának az is nagy hibája, hogy az intelligenciát és népet egymástól nagyon merev elkülönítésben, két teljesen idegen vilákként fogja föl, melyben az intelligencia földesura, szolgabírója és jegyzője csak parancsolt, uraskodott és mindent lenézett, a pap aféle langymeleg közvetítő volt, s csak a tanító volt olyan amilyen népember. A helyzet nem ez volt, amit abból is lehet következtetni, hogy a népben bizony ma is megvan a régi „jó világra” gondoló megbecsülő megemlékezés. A tanítónak is föltétlenül megbecsült társadalmi rangja volt, sokkal nagyobb és sokkal elismertebb, mint ma és éppen azért működésük is tele volt lelkesüléssel is lelküllettel. Ez is amel-

lett bizonyít, hogy a tanítónak az intelligenciában, a felsőbb rendűekben is megvolt az állandó támogatása, tehát az ő közvetítése révén is az intelligencia és a nép között megvolt a meleg összefüggés.

Azonban hozzá kell még venni ehhez, hogy már az 1830-as évek óta az intelligencia mindinkább a népből fejlődött, s az 1848-as szabadságharc után nemcsak a régi középnemesség, de falúsi néprétegekből felnőtt értelmiség is egyformán középosztály helyzetébe jutott. Utóbb már túlnyomó is az értelmiség középrétegének ez a népből való emelése. Tehát ezt a réteget olyan elállónak, idegennek mégse lehet tekinteni a néppel szemben.

Lehetett bizonyos exkluzivitás a nép felé a főrangúak részéről, de viszont arra is tömeges a példa, hogy a népsegítő mozgalmak legjobb és leglelkesebb vezetői szintén már egy jó századév óta mind a főúri osztályból kerültek ki. Hogy voltak ezekről elűtő megátalkodottak és gögjükben fuldoklók is, azt az egész magyar társadalom értelmisége se vette soha jónéven. Ezek elítélésében közös jó erkölcsünk volt, amit érdemes tudni és méltatni a mai nemzedéknek. E közös jó erkölcs nélkül ma nem volna se magyar nép, se magyar értelmiség, se magyar társadalom.

A népért való ifjúsági mozgalmaknak is a háború előtti időkben már multja van. A mai falúmozgalomnak nem aféle újítások, amilyenre csak mai ifjúságunk jött reá. A háború előtt ezt az öregek is csinálták; elég az Egán-féle felsőmagyarországi akcióra, a Darányi-féle telepítésekre és a székelyföld felsegítési akcióra rámutatnom. Maga az egyetemi ifjúság pedig angol és amerikai mintára éppen itt Kolozsváron kezdett a munkáskérdés tekintetében kutató munkába, amit az Erdélyi Múzeum Egyesület támogatott. Ennek a kutató munkának az alapján létesült aztán Budapesten, a munkásnegyedek felkarolására a népsegítő hivatal, mely ma immár népjóléti minisztériumként és társadalombiztosító intézetként működik. A háború előtti magyar társadalom értelmiségi rétegeinek a lelkes és állandó együttműködésével létesültek a gyermekvédelmi intézmények, s ennek a társadalmi együttérzésnek a talaján virultak ki azok a

munkásvédelmi alkotások is, melyek jórészevel a multbeli magyarság, az apák, illetve nagyapjuk nemzedéke egész Európát megelőzte.

A mult szemléletében ifjúságunknak több és szettektöbb ismeretre van szüksége. Akkor meg fogja látni, hogy ami nálunk a multban károsan hatott, az nem az értelmiség és nép közötti ellentét volt, mert ilyesmit alig-alig lehetett észlelni. Az idegen millitárizmus volt az, amit a magyar társadalom a maga közjogi megköttöttségei miatt kiküszöbölni nem tudott, s ami a háborút és összeomlást rávezette, aztán országa védelmében hűtlenül magára hagyta. A Gyallay-Pap Zsigmond füzete ezt a multbeli destruktíót nem látja, s azért téves is a multa vonatkozó ítélete.

Annál helyesebb és frissebb a háború utáni és kisebbségi sorsra jutott magyarság társadalmi helyzetéről való szemlélete. Társadalomtudományi szempontból egyenesen szenzációs, ahogyan a falú társadalmában az öregek, a középkorúak és az ifjak szembenállását meglátja. Éppen olyan nagyszerű értékű az a fölfedezése, hogy a falúsi ifjút becsvágy, kítűnésre törekvés hajtja a városba, s hogy onnan milyen új igényekkel jön haza a leány és milyen csalódottan a legény. Mind-mind az életből való jelenségeknek nagyszerű megmarkolása az a finomlelkű sok megfigyelés.

Mikor a nyomtatott füzet még csak írott pályamunka volt, megjegyzést tettem rá, hogy a falú vagyoni megalapozású osztályindulatait is kellje a szerzőnek tárgyalnia. Áldom az Istent, hogy ezt a megjegyzést tettem, mert a nyomtatott füzet már ebből a szempontból is foglalkozik a faluval, s megint új és nagyon megragadó találékonysággal kapja meg ebben a dologban az igazságot. Olyan igazság ez, amit eddig talán senkise vett észre, pedig ott volt a szeme előtt. Az t. i. hogy a faluban nem a vagyonkülönbségek vannak osztályharcban, hanem az egy vagyonkategórián belőliek versengenek egymással. Nem a kiscgazda áll szemben a nagygazdával, hanem az egyik kiscgazda a másik ellen, vagy az egyik nagygazda a másikkal szemben. Csak a falúsi földtelen

ember és a nagygazda között van osztályellentét.

Hasonló frappáns megállapítások és azokból levont egészséges következtetések egész sora van a kis munkában. Ez a tartalma a füzetnek mintegy háromnegyedrészé; tehát az általam kifogásolt történelmi bevezetésnél sokkal túlnyomóbb. Ennélfogva kifogásaim külső terjedelmét is azzal kell ellensúlyoznom, hogy az csak a munka egynegyedrészére vonatkozik, míg a többi háromnegyedrészére csak di-

cséret és elismerést tudok mondani.

Kérem kell Gyallay-Pap Zsigmondon keresztül az egész vele tartó ifjúságot, hogy az ők nagyszerű törekvésű, fajszerető, népbecsülő lelke kapja meg még a tökéletes történelmi szemléletet is. Akkor azzal a tiszta és mély társadalomnézéssel, amelyről a most megítélt kis munka is tanúskodik, a jó történelmi látás együttléve olyan világossággyújtó lesz, melyet bátran követhet minden magyar. Fialat és öreg egyaránt.

Az Erdélyi Fialalok és a falú ifjúsága*

– Az oklándi ifjúság levele. –

Az oklándi ifjúság hét oldalas levelet intézett szerkesztőségünkhöz, amelyben mozgalmunkhoz való csatlakozását jelenti be. A levél fontosabb részleteit szöszertint közöljük:*

„Mélyen tisztelt Szerkesztő úr!

Az „Erdélyi Fialalok” szíves felhívását, hogy írjunk valamit a falúsi fiatal nép mai életéről, nagy örömmel vette és köszönettel fogadja községünk ifjúsága, mert érezzük benne az őszinte, igazán minden önző érdek nélkül való segítő jószándékot szomorúvá lett sorsunk iránt.

Tudjuk, hogy Istennek hála, számosan vannak ott sorainkból való székelő fiatalok a kolozsvári egyetem hallgatói között, kik, mint látható, beszélnek ott mirőlünk, sorainkból tanultságukkal elszakadó fiatal székelők íme nem feledkeznek meg népükről az idegenben, sőt még érdeklődést keltenek iránta azokban is, kik városban lakó társaink ugyan a fiatal-ságban, tehát akikkel összeköt minket közös ifjú voltunk, de amellett sok minden szét is választ és az örömiünk éppen annak láttán oly nagy köztünk, falún élő fiatalok között, hogy a város tanult fiatal-sága – ahelyett, hogy mint a multban, azt nézze, ami szét-választ, immár arra tekint inkább, ami összeköt minket.

Az „Erdélyi Fialalok” a közismert falú-programm mellett az Oklándon tartott szép-sikerű kultürestén a kolozsvári kiküldöttek ismertető felvilágosító előadásaival községünk

* Az oklándi fiatal-ság levele lapzárta után érkezett. Nyereség lett volna az egész levél leközlése, erre sajnos már nem volt helyünk. A fontosabb részletek idézése mutatja, hogy ennek a megnyilatkozásnak mindenképpen helyet akartunk szorítani a falú-számban.

Szerk.

fiatalsága előtt követendő nagy példáját adták mindenki számára annak a megértésnek, amiről egyébként tudjuk és érezzük, különösen a mai válságban, ez a mai idők legnagyobb szüksége.

Mégis, mivel „látszatra ad az ember” – és ez a látszat mindig ellenünk szólt, – teljes mértékben meg tudjuk ítélni a maga valóságában, hogy nagy, szép és merész dolog az „Erdélyi Fialalok” részéről ez a megértő közeledésük hozzánk, hogy szakítanak az eddigi szokással, mely olyan mély szakadékot hasított közénk, hogy nem volt az a sok és szép erénye, igazsága a világnak, amivel azt áthidalhatták volna! Erre a példát adó megértésre – hogy a példát mindjárt kövessük is, – megértéssel felelünk mi is és azt izen-jük innen a mi egyszerű életünk egyszerű szavaival, de igaz és maradandó érzéssel, mely sajátunk, – hogy a maga kiváltságos értéke szerint megértjük és méltán nagyrabecsüljük az „Erdélyi Fialalok” szépszándékú törekvését s mi Oklándi fiatalok a magunk részéről mindent megteszünk, annak érdekében, hogy ez a közeledés maradandó szép eredményeket hozzon lehetőleg mindenek javára a jövőben!

* Ezekután érthető örömmel igyekezünk teljesíteni az „Erdélyi Fialalok” t. Szerkesztőségének kívánságát hogy írjunk, közöljünk egy és másat a mi fiatal életünkről, hogy folyik az falún?

Mivelhogy rendesen annak van fontossága az ember életében, ami nincs, ami hiányzik, de amire épp nagy szüksége lenne a megélhetés érdekében, arról essék szó ezúttal, aminek fiatal népünk leginkább hiányát érzi falún. Megbeszélve községünk fiatal-ságával e kérdést, úgy találtuk, hogy leginkább ezzel szölgöljük annak érdekét, aminek kérdésében szíves felhívásukat kaptuk. E megbeszélésünk során is példálul arra a hiányra futott rá leg-

előbb szavunk, amit mi falúsi fiatalok atekintetben érünk, hogy nincs módunk semmi újat, hasznosat tanulni, gyakorlati téren mindazok dolgában, amikről naponként olvashatunk az újságokban és folyóiratokban egyaránt s aminek hiányát különösen akkor érezzük minden alkalommal, ha távolabbi vásáros helyre visz el az érdekünk, ahol nem kell nagy ész annak fölértésére, miért marad kezünkben állatunk kötőfékje a vásár után is, ha a szász lova, marhája szebb és erősebb, mint a mienk vagy szekerünkön a maggal telt zsák, ha annak szeme nem olyan szép, mint a másé? Pedig mi is épp annyit fáradsunk a jó eredmény érdekében, mint más, tehát *csakis a tanulásunk hátrább-voltában* lehet a hiba, ha kevesebbet és gyengébbet produkálunk, mint amit lehet, amit mások tudnak s ami miatt kevesebb a pénz a zsebünkben! Szomorú ez, mert eltekintve mindentől, abban is megakadályoz bennünket, hogy ha akar-nánk is, nem telik arra, hogy áldozatokat hozhassunk tanulásunk érdekében. (De még ha telnék, sem igen van rá módunk és alkalmunk, megfelelő gazdasági magyar tanítézt hijján!)

Legelsősorban való szükségnek tartanók, ha ezen lehetne segíteni, hogy tudniillik a falú fiatal népét célirányos módon, tehát úgy, hogy az, amilyen szép – tervnek, olyan biztos legyen megvalósításnak is, a kötelező iskolán kívül megtanítani lehessen a szükséges és hasznos dolgokra, mi különösen gazdasági téren javíthatná meg helyzetünket, mert jól tudjuk, hogy azt majd híven követi a nép műveltsége is! Tévedés azt hinni, hogy a „nehéz fejű falúsi nép” alkalmatlan a művelődésre! Csak nyíljék rá alkalma, olyan, ami neki való, különösen gazdasági téren, mi kenyérkeresetét, életét teszi!

Addig is pedig, míg pénzbeli és egyéb lehetőséget lehetne szerezni arra, hogy olyan vándortanító rendszerrel, meg többtermelési vándor kísérleti állomások felállításával legyen ez a cél elérhető, amikről már több ízben, szép tervek alakjában olvashattunk a lapokban, azt tesszük tapasztalataink alapján, mit a továbbiakban bátorkodunk közölni, hogy igen alkalmas módon lehetne a meglévő gazdaköreinkben, meg ifjúsági egyleteinkben megindítani a hasznos és oktató munkát ez-iránt.

Még pedig saját tapasztalataink azt mutatják, hogy ezt a kérdést célirányosan úgy lehet csak elintézni, hogy minden jó legyen, ha megfelelő vezérfonalul szolgálható könyvecskét adnak egyleti vezetőinknek, főkép pedig falúvezető papjaink és tanítóink kezébe, kik ennek alapján egységesen kidolgozott tervet szerint már könnyen, különösebb megerőltetés nélkül el tudják látni majd a szükséges állandó oktató munkát.

Olvashattuk a lapokban a szemrehányást, hogy a falúsi gazdakörök, meg a többi hasonló célú egyletek, ha önmaguk nem törőd-

nek azzal, hogy élénk egyleti életet és tartalmat vigyenek működésükbe, a központ semmit sem tehet az emiatt tapasztalható eredménytelenségről. Eppen pedig, mivel annak szükségét találtuk, hogy a központból adjanak irányító és egységes tervezetet, meg az oktató előadásokhoz kidolgozott vezérfonalat, falúsi egyleteink, meg azok vezetői számára, mert hiszen tapasztaljuk, hogy nem mindenkinek van egyformán tehetsége az iránt, hogy ezt a maga eszéből és tehetségéből jól végigcsinálja.

Ezek után már éppen csak egyetlen példával igyekezzünk bizonyítani mindezen nézetünket, amelyeket idén áldozócsütörtöki összejövetelünk határozott el, közölni az „Erdélyi Fialatok” falú számába.

Oklándközségben régóta működik a földműves fiatalságot különösen télidőben foglalkoztató „Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet”, amelynek összejövetelei alkalmával ezen az elmúlt télen, hogy akadt megfelelő előadónk, községünk fiatalsága rendszeres tanfolyamot kezdett és hallgatott végig a legnagyobb figyelemmel s legodaadóbb tanulásvággyal, mely tanfolyam kiterjedt a rendes gazdasági kérdéseken kívül a népegészség, állategészség, valamint a gazdaembereknek szükséges magán- és büntetőjogi kérdésekre is, s ezeken az előadásokon nemcsak a gazdafialatok vettek részt hálás figyelemmel és odaadással, abban a tudatban, hogy végre tanulhatunk immár nekünk szükséges és hasznos dolgokat, hanem még szürkülő fejű öreg gazdák is, annak jelül, hogy nemcsak a fiatalok, hanem még az öregek is hálás örömmel tanulnak és tanulnának, csak legyen kitől és legyen mit!

Ami sikerült, mint kezdetleges kezdeményezés Oklándon, sikerülnie kell másutt is, különösen, ha egységes tervvel és együttes erővel fognak hozzá e munkához mindenütt. Ha az „Erdélyi Fialatok”, mint eziránt egyetlen természetes és arravaló központja teljes fiatal népünknek, egyében sem dolgozna, mint ennek a szépséges és nagyhasznú egységes és általános oktató munkának falúként való megvalósításán, máris a legnagyobb hasznú és legemlékezetesebb munkát fejtenék ki, amit csak valaha is értünk tettek, tehettek és tethetnek! Nemcsak értünk falúsi fiatalokért hanem egész népünkért, fajtánkért!

Az oklándi gazdafialatok áldozó csütörtöki megbeszélésén hozott határozat értelmében:

ifj. Fekete Domokos,
ifjúsági elnök.

Szerkesztőségünk őszinte örömmel olvasta az oklándi ifjúság levelét. Nagyán köszönjük a baráti kézfogást. Hisszük, hogy kapcsolataink erősödni fognak és más falvak ifjúsága is követi az oklándiak példáját.

Az Erdélyi Fiatalok Irodalmi Szemináriumára.

Az Erdélyi Fiatalok Irodalmi Szemináriumát az a szükséglet szülte, hogy a középiskolák magyar irodalomtanításának hiányait a maga szerény eszközeivel igyekezék pótolni a főiskolai hallgatók között. Céljául tűzte ki előadások rendezését, amelyek feladata elsősorban nem irodalomtörténeti adatok nyújtása (bár ezt is szükségesnek tartja), hanem *magának az irodalomnak megszerettetése*. Az Irodalmi Szeminárium vezetősége első előadás sorozatát a modern magyar írókról rendezte, mert úgy hiszi, hogy a ma élő és a nemrégiben meghalt nagy íróink olvasása és megszeretése vezet be ifjainkat a ma legigazibb problémáiba. Tervbe vette a Szeminárium a közel jövőben az erdélyi irodalom megismertetését is és igyekezni fog a világirodalom nagy alakjaival is foglalkozni. Ez évi előadás-sorozatból hét előadást tartottunk meg a következő sorrendben (február közepétől május közepéig):

1. *Dr. Jancsó Elemér*: Ady Endre élete és költészete.
2. *Dr. Jancsó Elemér*: Ady Endre élete és költészete.
3. *Venczel József*: Móricz Zsigmond.

4. *Dsida Jenő*: Tóth Árpád.
5. *Dr. Kováts József*: Kaffka Margit.
6. *Dánér Lajos*: Szabó Dezső.
7. *Csákány Béla*: Kassák Lajos.

Az Irodalmi Szeminárium előadásainak hűsvét előtt átlag 80, hűsvét után 30–40 hallgatója volt, ami a kezdetet tekintve, kielégítőnek mondható. Két előadásunkat (Nagy József: Kosztolányi és ifj. Szabó Géza: Bartók, Kodály) az idő rövidsége miatt őszre voltunk kénytelenek elhalasztani. Előadóink megválasztásában az a szempont vezetett, hogy kizárólag fiatal előadókat juttassunk szóhoz és ezáltal őket is foglalkoztassuk irodalmi kérdések feldolgozásával és megismertetésével. Jövő évben szeretnénk megvalósítani *irodalmi önképzőkörünket* is, amely mintegy irányítólag hatna azokra a fiatal egyetemi hallgató írókra, akikben bizonyos irányú írói tehetség van. Reméljük, hogy jövő évi előadásaink iránt fokozódni fog az érdeklődés és jobban megvalósíthatjuk majd azt a programot, amelyet ez évben a kezdet nehézségei miatt csak részben sikerült végrehajtanunk.

Dr. Jancsó Elemér.

Az Erdélyi Fiatalok Marosvásárhelyen.

Az Erdélyi Fiatalok várva-várt marosvásárhelyi bemutatkozása és vendégszerzése május hó 17-én történt meg. Az alkalmat az Erdélyi Fiatalok megszólaltatására a hagyományos vendégszeretető Kemény Zsigmond Társaság adta meg, készséggel kölcsönözve ünnepélyes keretét a felolvasó ülés megrendezésére. A délután hat órákor kezdődő felolvasó ülést *Tróznér Lajos*, a Kemény Zsigmond Társaság elnöke nyitotta meg a jelentős alkalomhoz méltó ünnepélyes szavakban, amely után *László Dezső* szerkesztő ismertette egyre fokozódó érdeklődés mellett az erdélyi magyar ifjúság generációs jelentőségét a jelen adottságai között.

A komoly és szívhez szóló fejtegetés után *Muzsnay Béla Berde*, *Áprily* és *Tom-*

pa verseiből szavalt. A szépirodalmat *Jancsó Béla* páratlanul egyéni stílusú megemlékezése Kemény Zsigmondról és *Dsida Jenő* versei képviselték őszinte sikerrel, míg *ifj. Szabó Géza* Liszt és Kodály zongoraszámaival a fiatalság zenei érdeklődésének irányát mutatta meg nagy tetszést aratva. *Dr. Szilágyi Olivér*, az erdélyi magyar főiskolások aktuális kérdéseit ismertette meg a nagyközönséggel. A tulajdonképpen műsor után *R. Berde Mária* a Kemény Zsigmond Társaság dalpályázatának eredményét hirdeti ki, a három pályanyertes művet pedig *K. Wojtekovits Olga* kiforrott művészettel adta elő *dr. Láni Oszkár* kíséretében. – A több mint két órán át tartó műsort, a szezon vége ellenére is,

szépszámú közönség hallgatta végig, egy percre sem lankadó érdeklődéssel.

A felolvasó ülés pompás előkészítése *Sényi László* főtitkár közismert rendező tudásának, *Huttera Nóra* és *Pálffy Antal* ref. lyceumi tanár fáradhatatlan tevékenységének és a mögöttük álló lelkes ifjúságnak az érdeme, míg *Nagy Endre* ref. koll. igazgató az impozáns kollégiumi díszterem díjtalan átengedésével a szíves vendéglátó, gazda szerepét töltötte be.

Este Marosvásárhely vezető intellektuelljeiből és ifjúsága képviselőiből álló társaság látta vendégül az Erdélyi Fialatok képviselőit, akik komoly és őszinte eszmecserék után meggyőződhetnek arról,

hogy Marosvásárhelyt is vannak együtt-
érző és együtt munkálkodni akaró fiatalok.

Dr. Szilágyi Olivér.

Az Erdélyi Fialatok szerkesztősége a magarészéről ez úton is hálás köszönetét fejezi ki a Kemény Zsigmond Társaságnak, a ref. kollegiumnak és az ifjúsági rendezőknek a páratlanul meleg fogadtatásért. Jólesett tapasztalnunk az előttünkjáró generáció legértékesebbjeinek őszinte megértését és szeretetét, jól esett éreznünk a marosvásárhelyi ifjúság szolidaritását és lelkesedését. Hiszünk, hogy a kapcsolatunk mindkét irányban e szép kezdet után egyre elmélyülőbb és termékenyebb lesz.

Szerk.

FALÚ-MUNKA

A falú jelentősége.

Annak, hogy a falú ügyével a mostani időkben mind többen és többen foglalkoznak, többféle oka lehet.

Egy előadás alkalmával, valaki arra figyelmeztetett főiskolai hallgatókat, hogy a falúval foglalkozni: megélhetésük kérdése. Ez szükkörű önzésében is őszinte és becsületes álláspont. Persze, mihez is kezdjen diplomájával a fiatal úr, ha a népnek még pereskedni sincsen, pénz? Itt az ideje bizony, hogy valamit tegyünk a nép talpra állítása érdekében.

Mások azért törődnek a falúsi néppel, amiért mások a városi proletár tömegekkel. A társadalomnak az is, ez is, elhanyagolt rétege, amelyet a jelenlegi rendszerek – (politikai és gazdasági) – egyformán igazságtalanul elnyomnak. A falúsi nép tehát ezekben az apostolokban csak azokat a pártfogóit találja meg, amelyeket a munkásság már régen kitermelt.

A falú azonban nem hamúpipóke sorsa miatt érdekel engem, hanem azért, mert *letelepedési formája a legegyetemesebb élet lehetőségeit foglalja magában* s így a falú kérdésének megoldása sok tekintetben az egyetemes emberi élet kérdését oldja meg.

1. Nagyságánál fogva a falú a legegységesebb keret az egyén számára. A városi tömeg sok ember és kicsi természet. Min-

denféle házak, uccák, emberek, automobilo-
lok: az ember és művei. A falú helyes arányban engedi folyni az életet, ott az ember virágok, fűvek, állatok, hegyek, vizek társa éppen annyira, mint az emberé. Ott az ember vérében benne marad a *világhoz* (s nem csak az emberiséghez) való tartozása.

2. Helyzeténél fogva a falú annak a foglalkozásnak juttatja az első helyet, amelyik a leglényegesebb: a föld művelésének. Ott a tanult ember s az iparos is részt vesz a mindennapi kenyér megszerzésében, s így függőségét nem áralakulásoktól, kereskedői élelmességtől, tehát az ember munkájától érzi, hanem a minden-ség elemi erőitől: a mag kicsirázik, az eső nővel, „az Isten gondot visel.” – Ez a két pont az ember életfilozófiáját meg-
övi az egyoldalú humanizmustól s univerzális irányokba tereli.

3. De a falú nem szükségképpen az a hely, ahol a földművelésen kívül egyéb nem történik. Hiszen a tejet feldolgozzák, a kenderből törülköző válik, az akácfa-ból szerszám. A kisiparos, az orvos, a mérnök, a tanító, szóval a termelt anyagot feldolgozó és a szellemi munkás nincs voltaképpen rákényszerítve arra, hogy a falút oda hagyja. Hiszen tevékenységünk jórésze

úgyis a falúra vonatkozik! Miért járjon a falú az orvoshoz, miért ne lakják az orvos falún? Egyszóval, nem a kizárólagosan ösfoglalkozást űző embercsoport az én elgondolásom, hanem az a közösség, amely a természettel való viszonyát megőrizte s elsősorban az ételmet szerzi meg, de ugyanakkor mindent termel, amire szüksége van, tehát iparcikkeket és szellemi gondoskodást is. A termelő szövetkezetek elterjedése a nagyipar tekintélyes részét fölöslegessé teszi s így a falú bizony előállíthatja cipő, ruha, cukor stb. szükségletét is.

4. Az sem szükséges jellemvonása a falúnak, hogy műveletlen legyen a népe. A földműves éppen akkora műveltséget szerezhethet meg, mint egy tanár.

5. Társadalmilag egy kisebb közösség szervezkedése könnyebben megoldható, mint a százezres, sőt milliós lakosságú városoké. Mert személyes ismeretség a föl-

tétel, az emberek mindenkit személy szerint bírálnak el (ez az egyéni jelleg kifejlődését segíti elő); de ugyancsak személy szerint vonzódnak embertársaikhoz (s ez a kollektív élet alapja). A gazdasági helyzet is szilárdabbá tehető a könnyen áttekinthető falúban, mint a bonyolult (és közgazdatói képességünket meghaladó) városban.

6. A természet lassú üteme szerint kifejlődő ember a maga képességeit szebben tudja kibontani, mint az ideges, zaklatott, túlfeszített munkájú város.

A falú kérdése tehát előttem nem pillanatnyi segélynyújtást jelent; és nem a gazdasági válság okozta nyomor enyhítését kívánom látni: *én látni akarom a legegészségesebb, legemberibb, legegyetemesebb, legértékesebb élet megteremtését.*

(Mészkö)

Balázs Ferenc.

Az Erdélyi Fiatalok falútanulmány pályázata.

Az Erdélyi Fiatalok munkájának egyik alapvető fele az erdélyi magyar falú tudományos módszerekkel való megismerése és racionalis megismerése alapján való szolgálata. Ez évi falúszemináriumi munkánk a falú-megismerés alapvető kérdéseit tisztázta. Megindított falú-füzet sorozatunk a falú probléma részletesebb megismerésére ad irányítást. Az elmúlt évi pályatételek kitűzése óta közelebb került hozzánk a falú. Ez évi pályatételeinket több reménnyel írjuk ki, mint a tavalyiakat és több eredményt is várunk tőlük.

Ez évi pályatételeink a következők:

I. *A falú gazdasági nehézségei és lehetőségei.*

II. *A falú lakóinak városba vándorlást.*

III. *A népművészetek és a házi ipar gazdasági vonatkozásai.*

IV. *Vegyes néprajzi területeken együtt élő népek viszonya és kölcsönhatásai.*

V. *A falú életfelfogása és gondolatvilága.*

Minden egyes kérdés kidolgozásának önálló kutatás segítségével kell történnie, gondos gyűjtő munka alapján. Nem önálló gyűjtésen alapuló pályamunkát nem ve-

szünk figyelembe. Az Erdélyi Fiatalok falú füzetei között megjelent kérdőív adja a falú tanulmányozás alapvető szempontjait. A pályamunkák kidolgozásánál ezek a szempontok feltétlenül figyelembe veendőek.

Az egyes pályatételekkel kapcsolatban a következő határvonalak veendő figyelembe:

I. A falú gazdasági nehézségeinek és lehetőségeinek megrajzolásánál *egy adott falú* kérdései dolgozandók fel. A falúsi munkanélküliség, a falú eladósodása, a szaporodásból származó elszegényedése, az egyetemes gazdasági válság és a birtokpolitika hatása, mezőgazdasági, ipari, népművészeti, természeti kincsekben és más forrásokban megnyilvánuló lehetőségek megállapítása adja a dolgozat főkeretét.

II. A falú lakóinak városba vándorlása kapcsán a vándorlás anyagi és lelki okai és következményei állapítandók meg. A dolgozatban ki kell domborodnia a falúról városba vándorló iparos és kereskedő tanoncok összes problémáinak. A gazdasági válság a városra szakadt falúsi emberek falúba való visszavándorlását miképpen

eredményezte. Milyen a kapcsolat a falú és városra szakadt gyermekei közt. A cseled kérdés. A regáti városokba vándorló erdélyi falúsi magyarság helyzete, problémái. A városba vándorlás egészséges mederbe terelése. Megoldások.

III. A népművészetek és háziipar gazdasági vonatkozásai kapcsán a kérdés két oldalról tárgyalandó. A gazdasági viszonyok változása miképpen eredményezte a népművészet és háziipar háttérbe szorulását és másfelől a népművészet és háziiparral való foglalkozás miképpen jelenthet új gazdasági erőforrást a falú életében. Milyen egyetemes társadalmi, vagy intézményes megmozdulással lehetne a népművészeti és háziipari termékek számára piacot teremteni?

IV. Vizsgálandók gazdasági, szociális és kulturális téren a jó és rossz kölcsönhatások, a különböző fajú népek viszonyában az intelligencia és a kultúr-munka szerepe.

V. A falú életfelfogása és gondolatvilága a következő szempontok alapján vizsgálendő: nemzeti és szociális problémákról való felfogás, egyházakról és kultúrmunkákról való felfogás; miképpen ítéli meg a falú fajunk multját és jelenét. Mi a falú véleménye a gazdasági válságról és hogy

befolyásolja ez vallási és nemzeti, általában etikai felfogását és életét. A falú konzervatív és haladó magatartása. A falú eredeti gondolatai. Babonás, primitív szemléletek jelentkezése. Az olvasás hatása a falú gondolkozására.

A pályázaton résztvehet minden romániai főiskolai hallgató, középiskolát és tanító ill. tanítónőképzőt végzett lány vagy fiú, a középiskola utolsó osztályainak növendékei.

Az egyes pályaművek minimális terjedelme 20 írott ivoldal. A pályázat zárt. Jeligés levélben mellékelendő a pályázó neve. *A pályázat beküldési határideje: 1931. okt. 15 déli 12 óra.* A pályaművek lapunk kiadóhivatalába küldendők. A pályázat eredményét később felkérendő bíráló-bizottság döntése alapján az Erdélyi Fiatalok f. é. decemberi számában közöljük.

Pályadíjak: Valamennyi pályatételnél külön-külön 1000 Leu I. díj és 500 Leu II. díj. A díjnyertes és díjat nem nyert értékes pályamunkák publikálásáról lehetőség szerint gondoskodni fogunk. A pályadíjjal kitüntetett pályamunkák a lap tulajdonát képezik.

Kolozsvár, 1931. május 20-án
az „Erdélyi Fiatalok” szerkesztősége.

Az „Erdélyi Fiatalok” faluszemináriuma.

(Egy évi munka távlati képe.)

Az „Erdélyi Fiatalok” szerkesztősége a mult év novemberében elhatározta, hogy „az arra jelentkezettekől meghatározatlan időpontig egy falú-szemináriumot létesít” s felhívást intézett az ifjúsághoz a lap novemberi számának vezércikkében: „Magyar főiskolások lépjete be az Erdélyi Fiatalok falú-szemináriumba!”

Ezzel a szerkesztőség kifejezte, hogy tudatában van annak, hogy „az erdélyi magyar szellemi ifjúságra az a felelősségterhes nehéz feladat hárul, hogy biztosítania kell népének jövőjét. Célját viszont csakis úgy érheti el, hogyha a munkája tárgyát képező népet, annak úgy lelkivilágát, mint életével kapcsolatos összes problémáit alaposan megismeri.”

A szeminárium egyenlőre önálló szervezet nélkül, a szerkesztőség direkt igazgatása alatt működött február 2-ig, amikor formálisan megalakult s célját paragrafusokba is foglalta:

„A F. Sz. célja a falú-kérdés tudományos tanulmányozása. Arra törekszik, hogy tudományos anyagot, eszközöket és szempontokat adjon az erdélyi magyar intelligencia jövőnk munkásainak a falvak gazdasági, szociális és kulturális problémáinak megoldására. A F. Sz. alapja az a meggyőződés, hogy az erdélyi magyarság életének legdöntőbb kérdése a magyar falú „amelyért első sorban a magyar intelligencia felelős.”

A megalakulás külsőleg abban nyilván

nult meg, hogy a szeminárium tagjai febr. 2-án négy bizottsági tagot választottak, ezekhez a szerkesztőség még kiküldött négy tagot és ez a bizottság febr. 7-én magának elnököt és titkárt választott, amint azt előbbi számainkban annak idején jeleztük is. És így a *szeminárium*, mint ilyen, az *erdélyi magyar ifjúság falú-munkájának egyetlen szervezettel bíró képviselője*, amelyik magában látja a mind általánosabban meginduló falú-mozgalom egy új, frissebb ágának kezdetét és a falún alapuló igaz magyar ideológia kiteljesülését.

Az ügyrend mint konkrét célt, mindenek előtt *előadások tartását* tűzi ki. Évi munkánk legnagyobb részét ezek is foglalták le.

Első négy előadásunkat novemberben *Gyallay Domokos*: a Magyar Nép szerkesztője tartotta „*Általános tájékoztató a falú-fejlesztés kérdéseiről*” címmel. Vácolta a falú-munka szükségességét kivált a fajiság szempontjából, majd alapítétele támasztékául számokban és képekben bemutatja az erdélyi magyarság helyzetét és azokat a sajátos körülményeket, melyek determináló okai ennek. December hónapban *Botos János* szerkesztő tartott előadást: „*Az erdélyi magyar falú gazdasági helyzete*”-ről az Erdélyi Helikonban később megjelent gazdasági monográfiája alapján. Előadásán mindvégig éles vonalként húzta meg azt a nagy különbséget, ami a falú egyes rétegei között még Erdélyben is megvan és ami sokban határozott színekkel járul a mai erdélyi falú gazdasági képéhez. – A következő előadás keretében *Nyirő József* író beszélt „*Az intelligencia és a nép egymáshoz való viszonyáról*.” Alap gondolata, hogy „a falú minden törekvésnek természeti és természetességi alapja...” Sorra veszi az intelligencia képviselőit. A papnak mindenhez kell értenie. A tanító legyen a jövő nemzedék „mi lesz belőle?” problémájának záloga. A jövő orvosa előtt nemzeti célok is lebegjenek. Az ügyvédeknek a „jogi felfogásnak legyen meg a morális alapja is.” Végül elkerülhetetlennek találja a gazdasági szakembereknek esetleg a vándortanítóság mintájára való beszervezését.

Ezzel véget ért előadás-sorozatunknak

az általános problémákkal foglalkozó része.

A következő: januárra és februárra eső előadások az általános néprajzzal és a népművészettel foglalkoznak.

Dr. Csűry Bálint előadásának tárgya a *népköltés* egyrészt úgy, mint a nép művészi lelkének egyik gyönyörű kibontakozása és forma-késztségének kiteljesülése. Másrészt, mint az a feltétlen kötelesség, amit az intelligenciának kel éreznie a népköltési termékek minél szélesebb körben való megismertetését és a jövő számára való megőrzését illetően. – *Kós Károly* eredeti transzilván felfogásban az *erdélyi magyar népművészet kifejlődéséről* beszél. Egyrészt megvitatja a magyar népművészet ázsiai eredetét, majd a speciális erdélyi körülményekre mutat rá, melyek determinálólag hatottak erre a népművészetre, ezekután a későbbi hatásokkal foglalkozik, főképen az épületek szempontjából. – *Roska Márton* előadása az *erdélyi néprajzi feladatokról* szólt februári számunkban ismertetett könyve alapján. (*Dr. Roska Márton*: „*Néprajzi feladatok Erdélyben.*”) – *Dóczyiné Berde Amál* az erdélyi népművészet mai helyzetét tárta fel általánosán. Aztán mint részletkérdésekkel: a *középerdélyi* népművészeti szempontból nagy jelentőséggel bíró *magyar szigetekkel Debreczeni László*, az érdekes történelemmel bíró *toroczkói* népművészettel pedig, a többi népművészeti területekkel összehasonlítva *Kelemen Lajos* foglalkoztak. – Ezt a népművészeti előadás-sorozatot befejezte *Kós Károly* a „*Népművészeti feladatok*”, c. előadásával, amelyben rámutatott a mai népművészet helyzetére, jobban mondva az ősi nép művészethez való viszonyára és azokra a konkrét esetekre, amelyeknél mi is segítségére siethetünk a megbetegedett népművészetnek anélkül, hogy a „tulipán-mozgalom” bélyegét homlokunkra nyomnánk.

A márciusi munkaprogramunkon *dr. Imre Lajos* tartott előadást „*A falú kultúrintézményei*” címmel, amelynek lényegét az előadó, tollából jelen számunk hozza. – A következő két előadást az ifjúsági falú-mozgalmaknak szántuk. Igy *Demeter Béla* a *román ifjúsági mozgalmakról* beszélt. Megállapítja, hogy a háború

utánegyelőre egységes a front a nemzeti jelszavak árnya alatt, de csakhamar frakciók alakulnak. A jobboldali diákság egészen más eszmékkel küzd, mint a Gusti professzor köré csoportosult, kizárólag tudományos alapon dolgozó diák-csoport, vagy a Chemarea-frakció, a baloldalinak nevezett tábor gondolkodásvilága meg éppen szemben áll vele. Megállapítható, hogy a front legnagyobb részén a munkát elvi harcok helyettesítik. – *Mikó Imre a külföldi magyar ifjúsági mozgalmakról* tartott átfogó és kritikai képet.

Ezzel előadásainkat befejeztük.

Áprilisi és májusi programmunk már belső munka volt. Kidolgoztuk a *kérdőívet*; összehoztunk egy kis 15 kötetes könyvtárt s megjelent az „*Erdélyi Fialok Falú Füzetei*” sorozatból a két első szám: *Gyallay-Papp Zsigmond: „A nép és az intelligencia”* és „*Hogyan tanulmányozzam a falút?*” címmel kérdőívünk, amelylyel úgy gondoljuk, *hézagot pótolunk az erdélyi magyar néprajzi és népművészeti*

akciók munkájában és eleget tettünk kitűzött céljainknak, melyek forduló pontjai – ahogy beszámolóink elején olvashatjuk – a „tudományos anyag”, „eszköz”, és „szempont.” Hisszük, hogy az ezek alapján meginduló nyári munka, a közvetlen falú-tanulmányozás, amelyet legcélszerűbben ki-ki a maga falújában végezhet el, új anyagot gyűjt jövő évi szemináriumi munkánk részére. Ismételten kérünk mindenkiket, aki a falú-munkával foglalkozni akar, hogy szándékát velünk tudassa és munkájában a szakemberek által átnézett Falú-füzeteinkhez és a szakemberek által írt falú-számunkhoz tartsa magát. Ez részünkről nem a babérnak másoktól való irigylése, hanem annak tudata, hogy *Falú-szemináriumunk ma a falú-munka egyetlen intézményes szerve*, tehát a felekezet feletti, egyetemesen erdélyi magyar szempontú falú-munka egységét csak ez biztosíthatja.

Venczel József, titkár.

S Z E M L E

Móricz Zsigmond és az erdélyi magyar ifjúság.

Hetvennégy erdélyi magyar főiskolás a következő levelet intézte Móricz Zsigmondhoz:

„Az elmúlt hetekben heves támadások érték azt az író, akinek műveit mi – erdélyi magyar főiskolai ifjúság – mély megértéssel olvassuk s akinek tősgyökeresen magyar, művészi világlátását és életvallását eszményünkül vállaljuk.

Ha lehet valami egyáltalán több a művészetnél, akkor a Móricz Zsigmond művészete több annál számunkra: szabadságot, bátorságot, tisztánlátást és megtisztulni akarást jelent az nekünk, – a józan és becsületes magyar jövő reményét.

Önképzőirodalmi szemináriumaink keretében nemrég foglalkoztunk nemes művészetével és most, evvel a levéllel, mely tiszteletünk és rokonérzésünk megnyilatkozását óhajtjuk az Ő kezébe juttatni méltatlan bántalmazatára idején.

Az öntudatos erdélyi magyar főiskolai ifjúság tisztán látja a támadások hátterét és ismeri mindazok mentalitását, indokait és céljait, akik a rohamot vezényelték. Távolság áll tőlünk, hogy olyasvalamibe ártsuk magunkat, amihez közünk nincs és még távolabb, hogy azt higgyük, mintha Móricz Zsigmond bátortásra, vagy erkölcsi támogatásra szorulna.

Szeretetünk, becsülésünk és együttérzésünk mégis szinte gyermekeken lelkes szavakat keres és jól esik magunkat abban a hitben ringatnunk, hogy egy eszméket képviselő,

ideálokért küzdő írónak örömet szerez, ha olyanok keresik fel lélekben, akiknél az Ige termékeny talajra talált.

Kérjük, fogadja tehát az alulírott erdélyi magyar főiskolás ifjak lelkes rokonérzésének és tisztelő szeretetének kifejezését.”

Aláírva: Hetvennégy erdélyi magyar főiskolai hallgató.

E levélre Budapest, 1931. május 7 dátummal Móricz Zsigmond a következő sajtókezelőleg írt levélben válaszol:

Kedves Barátaim,

fogadjátok szívből jövő hálás köszönetemet, hogy bizonyosságot tettetek a fellélegző magyar kultúra mellett. Addig is, míg személyesen találkozhatunk szeretettel ölel Beneteket egyről-egyre barátotok:

Móricz Zsigmond.

A „MAGUNK REVIZIÓJA” KÖRÜL.

Makkai Sándor: Magunk reviziója c. művét ismertetve megigértük, hogy beszámolunk e mű körüli vitákról, vagy hallgatótól. Választóvíznek éreztük e könyvet, amely kisebbségi életünk problémáihoz úgy nyúl hozzá, hogy azoknak egyetemes magyar és emberi távlatot is ad, s amelynek igazságait el kell fogadnia minden tisztánlátó, jószándékú magyarnak.

Mint minden súlyos könyvnél, ennél is kísért a nálunk olyan öngyilkosan divatos elhallgatás. Az erdélyi napilapok közül csak az *Ellenzék* írt (-rei.) jelzésű cikket, dicsérve Makkainak elfogultságokkal szembeálló bátorságát. A *Pásztortűz*-ben *Reményik Sándor* a mű etikai jelentőségét méltatja. Az *Erdélyi Helikon*-ban „Programmadás és programvállalás címen *Kós Károly* vezércikket írt a könyvről, hangsúlyozva, hogy Makkai részleteiben már másoktól is meglátott igazságokat egységbe foglalva formálta dönthetetlen ítéletté, programmá, amit vállalt, s amit mindenkinek vállalnia kell, *mint a megmaradásunk egyetlen útját.* – Megemlítjük még, hogy az *Erdélyi Szemlé*-t hazafias háborgással kereste fel egy névtelen, úr, Makkai „tradíció ellenességét” támadva? Amivel csak azt bizonyította, hogy mekkora szükségünk van a Magunk reviziójára.

A budapesti sajtónak a következő megnyilatkozásairól tudunk: *Móricz Zsigmond* a *Nyugat*-ban vezércikkben méltatja a könyv egyetemes magyar jelentőségét, kitérve arra is, hogy az Athenaeum-könyvkiadó Pesten azért nem akarta megjelen-

tetni, mert *csak* az erdélyi magyarságot érdekli a kérdés. – A *Napkelet*-ben *Reményik Sándor* a halál-romantikájú, egyoldalú Zátonnal szemben a Berde Mária Földindulásában és a Magunk reviziójában látja az erdélyi magyarság életéréjének jelzőit. – A *Századunk*-ban B. R. hosszasan időzik Makkainak a munkáságról szóló megállapításainál, míg az egész könyvben a sorok közt csak opportunitást lát és nem veszi észre azt a bátorságot, amivel Makkai a dolgokkal szembenéz. Határozottan vissza kell utasítanunk ezért azt a meg nem érdemelt gyanúsítást, hogy Makkai kerüli a kényes feladatokat.

Annál nagyobb elégtételünkre szolgál, hogy a legilletékesebb, az *Új magyar ideológia* szerzője: *Szabó Dezső* egy nyilatkozatában a legnagyobb elismeréssel és megbecsüléssel szolt a Magunk reviziójáról. Ez az elismerés egymagában több, mint minden sunyi elhallgatás, intrika és kicsinyes gáncsoskodás. Aki tette, csak abszolút értéket ismer el és számára abszolút érték az, ami a magyarság jövő életének biztosításához hozzájárul.

A Magunk reviziója körüli állásfoglalásokat továbbra is figyelemmel fogjuk kísélni.

SICULIA.

Végre egy olyan gazdasági akció indult meg a Székelyföld anyagi felsegítésére, amely a széles néprétegek érdekeit tartva szem előtt az önzetlenség jegyében folyik. A mozgalmat a Székelyek Kolozsvári Társaságában kezdeményezték s a további

szervezés munkájához a székely megyék számtalan szakembere csatlakozott. Az akció tervezete a székelység gazdasági katasztrófájának legalapvetőbb okára tapint rá: az értékesítés teljes szervezetlenségére. Alig van Romániában földrajzi és gazdasági értékekben bőségesebb terület a Székelyföldnél, a külföldi piacok legkeresettebb áruí, elsőrendű fogyasztási cikkek, nyersanyagok olcsó feltételekkel állíthatók elő s szerezhetők meg, és termeli is a nép, a forgalma azonban hermetikusan el van zárva a piacoktól, s ma szinte kizárólag a három megye területére s legfeljebb a Regát-ra szorítkozik. Az egyes vidékeknek egyedül megmaradt fatermelését is tönkretette az orosz fadumping leverhetetlen versenye. A termékek elhelyezésének feltétlenül és sürgősen szüksége van egy altruista és pénzügyileg is szakszerűleg megszervezett alakulatra, amely a székely nép áruinak útát nyisson Nyugat felé, s belekapcsolja ezt a tartományt a világ kereskedelmi forgalmába. A „Siculiának” is legközelebbi kitűzött célja egy olyan szerv alkotása, amely egyrészt piacot keressen a Székelyföld termelésének, másrészt megszervezze a hazai termelőket s végül e munkálatokra olcsó tőkét állítson be. Ez a szerv lesz a Siculia Altruista Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság. Az alapítási tervet kiköti, hogy csak altruista alapon működhetik, sem az igazgatósági, sem pedig a felügyelőbizottsági tagok semmiféle javadalmazást nem élvezhetnek, az osztalék maximuma is csak 5 százalék lehet. Az alapítási tervet így jelöli ki a vállalat tárgyát és működési körét: a) a takarékoság hajlamának a nép körében való fejlesztése, takarékbetétek gyűjtése, hitelt igénylők olcsó hitellel való ellátása, továbbá az intézet fejlődéséhez képest az összes takarékpénztári és bankműveletek lebonyolítása, b) állati, növényi és ásványi, népművészeti és népipari termékek termelésének, feldolgozásának és értékesítésének tanulmányozása, ezek szervezése, termelési eszközök megszerzése és eladása, továbbá az említett különböző termékek megszerzése, feldolgozása és értékesítése. A legközelebbi teendő az lesz, hogy a Székelyföld természeti adományait: vadon termő gyógynövényeket, a málnát, szedret, szé-

kely motívumú praktikus faragványokat és a népipari és népművészeti termékeket helyezze el. Ambár a Siculia formális megalakulása ősszel lesz, az intézőbizottság máris megkezdte személyes úton a külföldi piaci cégekkel a kereskedelmi kapcsolatok felvételét s az eddigi kilátások szerint már a nyáron sok vagon málnát és gyógynövényt fognak exportálni. Eddig gyógynövények gyűjtésére (kankalinvirág, fehér árvacsalán virágai, körisbogár, őszi kikirics stb.) egy félmillió lejes megrendelést kapott. A falúsi termelőnek e célból szükséges megszervezése és irányítása valószínűleg a jótékony nőegyleteken keresztül és szakemberek által fog lebonyolódni. A nőegyletek központja erre vonatkozólag már ígéretet is tett, valamint támogatja nagyobb erdélyi városokban egy állandó székely népipari és népművészeti termékeket kiárúsító üzletnek a felállítását is. Remélhetőleg még a közeljövőben a gyermekeknek és fiataloknak befektetésnélküli munkájával egy kis keresethez jutnak a jövedelmet nagyon nélkülöző pusztuló székely gazdák. Az akciónak különben messzemenő tervei vannak: amint a mozgalom első sikerei nyilvánvalókká lesznek, szélesebb mederbe akarja terelni a szervezést, s különösen a gazdálkodás modernebb alapokra való fektetése és a piaci kereslethez úgy nembem, mint minőségben inkább igazuló termelés a célja. A széles mederben, az egyházaknak, közéleti értékeknek és a sajtónak általános támogatása mellett folyó akció valószínűleg szép eredménnyel fog járni. A szakemberek jelenleg nagyban dolgoznak a részletes gazdasági programmon s a részvényjegyzések is sikerrel folynak. A Siculia akciót figyelemmel kísérjük, mert legfontosabb kérdésnek ma a Székelyföldnek és általában az erdélyi magyarságnak sürgős mentést hozó gazdasági megszervezését, talpraállítását látjuk.

A MAGYAR EGYETEMI HALLGATÓK STATISZTIKÁJA A KOLOZSVÁRI ROMÁN TUDOMÁNYEGYETEMEN 1929–30 ÉVBEN

A napokban jelent meg a kolozsvári román tudományegyetem évkönyve.* Ez az

* Anuarul Universității Regele Ferdinand I. Cluj 296 oldal.

első munka, amely hivatalosan feldolgozza az egyetem hallgatóinak számát és a végzetekét nemzetiségi szempontból. A minket magyarokat érdeklő adatok a következők:

Nemzetiségi statisztika:	Román	Német	Magyar	Orosz	Zsidó	Egyéb	
Jog I. szemeszter*	997	56	330	—	136	—	—
II. szemeszter	986	47	325	—	122	—	—
Orvosi szak. I. év és az előkészítő	186	15	50	4	30	4	
II—V.	352	8	91	3	20	4	
Gyógyszerész	16	15	57	—	23	—	
Bölcsész előkészítő	89	14	24	—	7	4	
a többi éveken	418	53	100	4	20	3	
Term. tud. előkészítő	190	9	59	2	4	1	
többi évek	295	14	44	1	5	1	
Összesen	2538	232	753	14	238	17	

*) A jognál a két szemeszter mediája van számításba véve.

Vallási statisztika	Ortodox	Gr. kath.	R. kath.	Reform.	Eváng.	Unitárius	Izraelita	Egyéb
jog I. szem.	450	545	197	112	56	23	136	
II. szem.	465	521	184	122	47	19	22	
Orvosi I. év	138	5	34	19	8	2	30	1
Orvosi II — V. év	261	96	54	38	6	3	29	1
Gyógyszerész	14	6	33	23	11	1	23	
Bölcsész I. év	60	34	14	12	10	1	6	1
a többi évek	249	171	60	50	42	4	21	
Term. tud. I. év	122	69	32	23	11	4	4	
a többi évek	187	107	28	16	14	3	5	
Összesen	1489	872	446	298	154	39	238	3

A jognál itt is a két szemeszter mediája van véve.

*) Anuarul Universității Regele Ferdinand I. Cluj 296 oldal.

A végzetek statisztikája.

12 magyar szerzett doktorátust az orvosi fakultáson, 19 szerzett licenzt a gyógyszerészetből, 2 jogi licenzt, 12 jogi

doktorátust, bölcsészfakultási licenzt tett klasszika-fil. I, modern filológiából 8 történelem 2, természettudományi kar 3, román orvosi doktorátus 44, orvosi docenség 5, gyógyszerész licenzt 8, jogi licenzt 14, jogi doktorátus 80, bölcsész licenzt 43, bölcsész doktorátus 3, term. tud. licenzt 42, doktorátus 5.

	Német	zsidó
Orvosi doktorátus	3	1
Orvosi docenség	—	—
Gyógyszerészet	3	5
Jogi licenzt	—	1
Jogi doktorátus	6	7
Bölcsész licenzt	16	4
Bölcsész doktorátus	—	—
Com. Ind. licenzt	2	1
Com. Ind. doktorátus	—	—

J. E.

A CAPACITATE-VIZSGA EREDMÉNYEI

Az 1931 március—áprilisában Kolozsvárt megtartott tanári képesítő (capacitate) eredményei meglepően jók voltak a magyar jelentkezőkre nézve. Bár váratlanul írták ki, a magyar jelentkezők nagy részének mégis sikerült legalább részben letenni ezt a rendkívül nehéz vizsgát. Teljes kapacitát szerzett gróf Teleki Árvédné. sz. Kovács Zsuzsanna a francia nyelv és irodalomból. Főtárgyaikból sikeresen vizsgáztak Vita Zsigmond (francia nyelv és irodalom), Szász Árpád román nyelv és irodalom. Melléktárgyból (földrajzból) sikerült Köble nagyenyedi helyettes tanárnak vizsgát tennie. Különösen kiemeljük gróf Teleki Árvédné eredményét, akinek az egész vizsgát sikerült letennie és Szász Árpád zilahi h. tanárét, aki a legnehezebb tárgyból, a román irodalomból, a legjobb médiát (8.64) kapta. Ezt a jegyet csak egy román fiúnak sikerült megszerezni. Szász Árpád vizsgaeredménye akkora fel-tűnést keltett, hogy a kormány kolozsvári napilapja, a Drumul Nou, vezércikket írt róla és tőle várja a román-magyar kultúr-

kapcsolatokkal való foglalkozást. Hisszük, hogy Szász Árpád eredményét megfelelően jutalmazni fogja a református egyház vezetősége azáltal, hogy olyan helyre juttatja őt, ahol tehetségei és képességei kellőképpen érvényesülhetnek. Szívből gratulálunk az összes vizsgázóknak, akik sikerrel becsületet szereztek a magyar névnek.

J. E.

MÁSODIK IFJÚSÁGI DALOS- VERSENY

A Romániai Magyar Dalosszövetség f. évi május 2. és 3-án tartotta II. Ifjúsági Dalosversenyét Marosvásárhelyen. A résztvevő dalárdák május 3-án este a Kultúrpalota hangversenytermében díszhangversenyt rendeztek, melyen Marosvásárhely magyar társadalmá hatalmas számban megjelent. Itt hirdette ki *Haják Károly* marosvásárhelyi zenetanár, a zsűri elnöke a verseny eredményét, mely szerint az egyes csoportok győztesei a következő dalárdák:

A négy szólamú női karok csoportjában a székelyudvarhelyi református tanítónőképző dalárdája; a négyszólamú vegyeskarok csoportjában a marosvásárhelyi Magyar Iparos Tanoncotthon dalárdája; a

négyszólamú fiúvegyeskarok csoportjában a kolozsvári református kollégium dalárdája; és a férfikarok csoportjában a kolozsvári református theologia dalárdája.

Az egyéni versenyek győztesei: hegedűben: *Kozma Tibor*, *Márkos Albert* és *Halászi Sándor*; zongorában: *Tatár Ferenc*, *Hajós Károly* és *Deák Erzsébet*; éneken *Bede Emil*, *Koródi Ferenc*, *Almássy Kamill* és *Bodó György*; harmóniumon *Nagy Ernő* és orgonán *Szász Vilmos*.

Az idei ifjúsági dalosverseny úgy a résztvevők számát (résztvett 11 dalárda körülbelül 700 taggal), mint a művészi teljesítményt tekintve, jobban sikerült a tavalyinál. Külön érdekessége a versenynek az, hogy ezúttal először vett részt ilyen versenyen az iparos ifjúság. Reméljük, hogy jövőre a falusi ifjúsági dalárdák is be fognak kapcsolódni ezekbe a versenyekbe és így az ifjúsági dalosverseny az egész magyar ifjúság versenye lenne. A kifogástalan rendezésért elismerés illeti *Tárca Bertalan* kolozsvári református kollégiumi tanárt, a Dalosszövetség főtisztárát és a marosvásárhelyi előkészítő bizottságot, amelynek élén *dr. Ferenczy Zsigmond* állott.

Nagy Lajos

FIATAL MAGYAROK

SZEGEDI KIS KALENDÁRIUM.

(A szegedi Bethlen Gábor Kör kiadása.)

Testvéröccse a tavalyi kis kalendáriumnak, de izmosabb a „bátyjára”-nál. Több népdal szöveg (16 drb), több illusztráció és ami igen becsessé teszi, kettőnek kivételével mindenik dalnak meg van a kottája is. A dalokat ezúttal is *Bálint Sándor* válogatta össze ősi gyökerű, jórészt kiadatlan anyagból, melyet szegedvidéki lányok és asszonyok ajkáról gyűjtött. A rajzok ezidén is *Buday György* munkái.

Ha az ember a kezébe veszi ezt az érdekes kis kiadványt, nem is tudja hirtelen,

hogy miben gyönyörködjék jobban. Ha nézzük az izléses kiállítását, a primitív, de finom bájú rajzokat, az egyszerű, de megkapó szövegeket, vagy a hol víg, hol tempós, hol szomorú, régi motívumú nótákat, mindenütt meglepő, mindenütt friss és üde. Van hangulata e kis naptárkának és pedig: magyar (nemcsak magyaros) hangulata! És ez a ma még nagy szó, mert ritka az ilyesmi, mint a fehér holló.

Az összes melódiákon, kivétel nélkül, érzik valami megkapó, ódon illat és ősi zamat. Valósággal megfürdik és felüdül benne a szépet és magyart szerető és szomjuhozó lélek. Nem lehet eléggé mélt-

tányolni *Bálint Sándor* gyűjtő munkáját és a magam részéről meg sem tudom köszönni azt a gyönyörűséget, amit nekem e nóták szereztek. Bár mindenik dal nagyon szép, mégis ki kell emelnem a *Kéri Julis* (69 éves) által énekelt „*Eltörött a kis üveg*” c. igen régi keletű, fordulatos és magával ragadó vidám dalt, valamint a „*Ha kimögyök az Alföldre kaszálni*” (énekelte: Balog Anna, 22 éves) c. nehéz és feszítő erejű és a „*Házunk előtt fojlik el egy halastó*” (dalolta: Császár-Pútyi Ilona, 24 éves) c. mély bánatú darabokat, melyek igazi gyöngyszemek.

Buday György illusztrációi a legteljesebb mértékben hangolódnak a dalokhoz. Mintha mindeniket a daloló leány maga rajzolta volna, annyira közelálló mind gondolkozás-, mind kifejezés-módban a nénihez. Különösen szép a régi, rövott írásokra emlékeztető és mégis nagyon modern címlap. A rajzok közül nem igen lehet előbb helyezni egyet is, de talán mégis a „*Ha kimögyök az Alföldre...*”, „*Kirje, kirie, kisededőske*” s „*Eltörött a kisüveg*” a legjobbak. Jól esik látnunk a magyart hozó muzsikust mellett a magyart *tudó* grafikust. E munkájuk határozott nyereség, de program is. Az ízlés, a szépszeretet, a magyar látás és a magyar művészi kifejezés terjesztésének és fejlesztésének programja. Szép és magasztos program, amely minden dicséretet és tiszteletet megérdemel, mert van olyan jelentős, mint bármely más életprobléma.

A könyvecske végén igen röviden ismertetést kapunk a Bethlen Gábor Kör tanya-mozgalmáról, melynek célja „egy-más tényleges megismerése révén felébreszteni azt a reális szolidaritást, amely a különféle társadalmi rétegek becsületes elemei között az ellentéteket csökkenti.” Továbbá a különböző gyűjtő és feldolgozó munkák kapcsán való tanulás, megismerés és igyekezet a felelősségtudó, becsületes intelligenciává nevelkedésre. „Népismerettel – népszerűtethez.” És a legvégül adott köri kiadványok jegyzékének címei mutatják, hogy mennyire komolyan veszik ezt a célkitűzést. (Buday Gy.: A szegedi tanya problémái, Szombatfalvy Gy.: Társadalomrajzi feladatok az Alföldön, Buday Gy.: Ifjúságunk népnevelési

feladatai és az alföldi rádióleadó, Gesztelyi Nagy László: A jövő magyar intelligencia és a tanyakérdés, stb.).

Mi gyakorlati dolgoktól még elég messze lévő erdélyiek, csak tanulhatunk tőlük s a megismerésnek egy kapcsául szeretettel ajánljuk kis kalendáriumukat, mert csak öröme és hasznára lesz annak, aki megszerzi. (Megrendelhető: Bethlen Gábor Kör, Szeged, Tisza Lajos-körút 37. sz. földszint és lapunk kiadójában.)

Debreczeni László.

A „BARÁTI SZÓ”, Csehszlovákia református magyar ifjúságának egyházi és társadalmi folyóirata január–februári számában több erdélyi vonatkozású cikkel találkozunk. *Balogh Elemér*, *Brogyányi Kálmán*, *Ludwig Aurél*, *Bochstädter Alajos*, *Zsemlye Károly* erős szociális tendenciájú és mégis keresztény látású cikkei mellett *Szalatnai Rezső* mutat rá Makkai Sándor „Magunk revíziója” alapján a menekvés útjaira. *Varga Imre* szerkesztő pedig a vádolt Móricz Zsigmond mellett foglal álláspontot. A lap közli *Mikó Imrének* az Erdélyi Fiatalok hasábjain megjelent cikkét a kolozsvári kisebbségi egyetemi hallgatóság feltörekvéséről, az Erdélyi Fiatalok karácsonyi számáról pedig meglehangú ismertetést ír. – Örömmel látjuk, hogy a felvidéki haladó szellemű magyar ifjúsági mozgalom a Baráti Szóban erős támaszra talált.

AZ EGYETEMI IFJAK BETHLEN GÁBOR KÖRE (Szeged) Gazdaságpolitikai Kollégiumának hetedik nyilvános előadásaként 1931. május 13-án dr. Dános Árpád egy. m. tanár tartott előadást: Mit veszíthet és mit nyerhet Magyarország a német-osztrák vámunióval? címen.

A BETHLEN GÁBOR-KÖR MŰVÉSZETI KOLLÉGIUMA. A szegedi Bethlen Gábor-Kör, amely tanya munkájával a haladó szellemű magyar ifjúság egyik élcsapata, a nagyközönség s főiskolás ifjúság számára művészeti kollégiumot rendezett. Az első előadást február 24-én *Szokolay Béla* az Országos Magyar Iparművészeti Társulat titkára tartotta „Népművészettől

iparművészetig” címmel. Második előadását március 1-én *Rosner* Károly a budapesti Magyar Grafika szerkesztője „Mo-

dern magyar könyv- és reklám művészet”, harmadik *Berczeli Anselm* Károly „Az új dráma problémái” címen.

FIATALOK MUNKÁJA

L. BAUMGARTEN: LA TRANSYLVANIE, SUISSE ORIENTALE. (Különlenyomat a „Le Monde Nouveau” c. francia folyóiratból. Páris. 1931.)

Örömmel kell üdvöznünk Baumgarten László tanulmányát, mint az első komoly kísérletét francia nyelven Erdély és az erdélyiség megismertetésére. A „Le Monde Nouveau”, ez az előkelő és pártatlan folyóirat adott alkalmat arra, hogy ez a kérdés objektív megvilágítást nyerjen. Baumgarten tanulmányát stilszerűen Kőműves Kelemen balladája előzi meg Rónai és F. Primo fordításában. Célyszerűbben nem is igen lehetett volna erdélyi költeményt kiválasztani, mely jobban összhangban állna Baumgarten mondanivalóival.

Erdélyt ismertetni röviden és tömören francia közönség számára a legnehezebb feladatok közé tartozik, mert a legelemibb alapfogalmakon kell kezdeni, hogy a tájékozatlan olvasó végül eljuthasson a transilvánista szellem megértéséhez. Ezt a nehéz, de számunkra rendkívül hasznos feladatot Baumgarten a lehető legszerencsésebben oldotta meg. Hat oldal állott rendelkezésére csak, de ez a hat oldal elég volt számára, hogy rövid áttekintést adjon Erdély egész történetéről és az erdélyi probléma mai állásáról. Erdély rövid földrajzi ismertetése után rátér Dacia kialakulására, majd az azt követő időkön átpillantva az erdélyi három nemzet letelepülését ismerteti. Ezután az önálló Erdély kialakulását és történetét vázolja és pár mondatban foglalkozik Erdély és a román fejedelemségek kapcsolataival. Ügyesen fűzi egybe Erdély vallási harcait politikai küzdelmeivel és rámutat a vallásszabadság kimondásának nagy etikai és történeti jelentőségére. Az újkor rövid áttekintése után az 1867 utáni Erdéllyel foglalkozik

és a hamu alatt parázsló erdélyi gondolat erejét emeli ki. Erdély nemcsak gazdasági, de történeti és lelki szintézis felé törekedett a múltban és törekszik többé-kevésbé ma is, állapítja meg Baumgarten. Nem üres partikularizmus az erdélyiség, mint ahogy a múltban sem volt az, hanem a Nyugat és Kelet nagy eszméinek összebékítése Erdély ellentéteket harmonizáló földjén. Ez az a szintézis, amely felé Erdély halad és ezen dolgoznak mindazok, akik irodalomban és művészetben az erdélyi sajátságokat keresik.

Ez röviden Baumgarten tanulmányának lényege. Amennyire jó a rövid és tömör forma a francia közönség részére, épp annyira kívánatos volna a kérdés részletesebb kifejtése magyar nyelven, hogy az erdélyi kérdéssel kapcsolatban felmerülő számos irodalmi, történeti és szociális problémára választ lehessen adni, mert hisz legtöbb Erdélyről szóló tanulmány csak a romantika légkörében mozog és nem mer ma még szembeszállni az egyre égetőbb társadalmi kérdésekkel. Baumgarten érdeme, hogy a fiatal generáció részéről újra felvetette az erdélyi kérdést. Reméljük, hogy lesznek, akik e felvetett kérdésre megoldást próbálnak adni a mai idők haladó szellemében.

Dr. Jancsó Elemér.

SZTOJKA LÁSZLÓ: Irások könyve.

A húszéves szerző első könyvében, – versek és néhány színes próza – öt évi munkájából válogatott terméssel jelentkezik. Célja sem egyéb, mint ez a jelentkezés. Itt vagyok, így látom az életet. – Kétségtelen, hogy az ilyen első munkákról legnehezebb ítéletet alkotni, mert formailag, gondolatilag is a dolog természeténél fogva káotikusak, s nem lehet előre meg-

jósolni, hogy mi születik ebből a káoszából. Sztojka írásain is annyi hatás érzik, hogy mögöttük saját formája csak itt-ott bukkan ki és sajátos mondanivalóit még csak sejtjük. Ilyen a halál-romantika számba menő világfájdalma, ami a húszévesek jelensége is lehet, bár néhány versben (pl. az Ember c.-ben) messzerezgően tud megzengetni. valamit, ami ebből az érzésből az örök ember-sors sejtése. Még azt sem lehet tudni, hogy a részletek szeretete nem viszi-e át a prózára. Csak érintőleg felsorolva néhány szembeötlő hibát (Ady-utánértések és sok magyartalanság a tömörítés hiánya), Sztojkát arra kérném, hogy az élet partján ne álljon meg, vesse bele magát hullámaiba, nézzen bele tényeibe, s akkor a metafizikán: az embersors hiábavalóságán *innen* meg fog tudni éreztetni sok olyant, ami fényt ad e pár lépésnyi létnek.

Jancsó Béla

„CSAK MÉG EGYSZER TUDNÉK HAZA MENNI!” (*Manyák Ernő és Manyák Károly operettje.*)

Lapunk I. évf. decemberi száma jelezte,

hogy két fiatal muzsikus egy operettet írt, amely nemsokára a kolozsvári Magyar Színház műsorára kerül. Egész télen vártuk a premier kiírását, azonban a darab bemutatója érthetelen okokból elmaradt.

Az operettet átnéztük. Úgy a librettó, mint a zene megfelel a mai, kívánalmaknak és mindenképpen fölér egy-egy pesti operett-gyáros munkájával. Nem akarjuk magunkat legyezgetni, de úgy hisszük, hogy az erdélyi fiatal generáció is tudna olyan darabokat szállítani sokkal kevesebb honoráriumért, amilyeneket a Színház Igazgatósága drága pénzért vesz meg Pesten.

A darab zenéjét több szakértő ismeri. *Bobescu*, az opera karnagya így nyilatkozott: „A melódiák nagyon kedvesek!” – *Szizsmann* ennyit mondott: „Újszerű!” Mi pedig azt mondjuk, hogy feltétlenül megérdemelne annyit, hogy az igazgatóság legalább átnézzé és az esetleges hibák kiküszöbölésével műsorra tegye. Nem veszt a presztizséből és ha beüt, neki üt be.

Dánér Lajos.

EGYESÜLETI ÉLET

AZ EGYETEMI HALLGATÓK SZERVEZKEDÉSÉNEK ÚJABB FEJLEMENYEI

Irta: *Mikó Imre*

Több mint egy éve, hogy a kolozsvári magyar egyetemi hallgatók átadták első emlékiratukat az egyetem rektorának és féléve annak, hogy a második emlékirat eljutott, a közoktatásügyi miniszter úr kezéhez, az egyetemi egyesület pedig még csak a jövő zenéje.

Március végén terjesztették a szenátus elé a főiskolai törvényjavaslatot, mely az egyetemi egyesületek szervezeti alapjairól nem tartalmaz intézkedést. A javaslat általánosságban való tárgyalásánál *Sándor József* magyarpárti szenátor, előterjesztette a kolozsvári magyar egyetemi hallga-

tók emlékiratát, melyben a faji alapon való szervezkedés megengedését kéri az egyetem keretein belül. A javaslatot azonban sem a szenátus részletekben nem tárgyalta le, sem a parlament nem kezdhetett hozzá megvitatásához, mert a Mironescu-kormány lemondása és a törvényhozó testületek feloszlata megakadályozták a további törvényhozó munkát.

A kolozsvári magyar egyetemi hallgatók engedélyezés alatt levő „Bolyai Művelődési Köre”, mely a faji alapon álló egyesület kiharcolásáig akarja a távolságot áthidalni, szintén nem kapta még meg a működési jogot. Az egyetemi tanács a felterjesztett iratsomót jórészt formai okokból visszaküldte és kérte az alapszabály mellé az ügyrend elkészítését is. A másfél-száz §-ból álló ügyrend elkészítése három

hónapot vett igénybe s így csak május 17-ére lehetett kitűzni a második Bólyai köri közgyűlés időpontját. A közgyűlésen *Vargha Lajos* elnök megnyitóját után *Szász Tibor* főtitkár ismertette a rektorátus választását, majd *Asztalos Sándor* terjesztette elő a módosított alapszabályt. Az ügyrend általános intézkedéseit *Fekete János*, a választásokat *László Ferenc*, a kultúr-bizottságot *Mikó Imre*, a segélyezési részt *Csákány Béla* és a fegyelmi intézkedéseket *Hegedűs Sándor* adta elő, majd a közgyűlés egyhangúan elfogadta a Bólyai Kör alapszabályát kiegészítő ügyrendtartást. A Bólyai Kör összes iratait a napokban fogja másodszer az egyetemi szenátushoz felterjeszteni az elnökség.

A kisebbségi jogküzdelem elvi megalapozottságának merész lendületével induló szervezkedési mozgalmat az utóbbi hónapok politikai eltolódásai teljesen háttérbe szorították és kevés remény van arra, hogy ősz előtt akár a törvényhozó testületekben, akár az egyetemi tanácsban a magyar egyetemi hallgatók szervezkedési kérdése újra felvételéhez elérkezzék.

A DÁVID FERENC EGYLET IFJÚSÁGI KÖRÖK EGYETEMES SZERVEZTÉ-nek évi munkája a *falúfejlesztési, iparos-kereskedő, intellektuel és leánybizottságban* zajlott le. A bizottságok munkáját a központi választmány irányította, ide futottak össze a vidéki szervezkedés szálai és innen kapott egységes irányítást az unitárius ifjúsági mozgalom.

A *falúfejlesztési bizottság Balázs Ferenc* vezetésével az idén is tovább folytatta két éves multra visszanező vetített képes akcióját. Székely legények hordozták falúról-falúra az ifjúsági kör két mozi és egy diapozitív gépet és az egyes előadásokon a pap vagy a tanító olvasta fel a kísérő szöveget vagy látták el kommentárral az előadást. Így novemberből márciusig mintegy száz faluban 167 mozgóképes és 67 állóképes, összesen 234 előadást rendezett az ifjúsági kör. A képsorozatok és filmek részben általános ismeretterjesztő, (repülés, méhészet) földrajzi, (Amerika, India, Japán) egyházi, (Dávid Ferenc és kora) erdélyi, (Székelyföld, Toroczkó) és tréfás (Ludas Matyi) jellegűek voltak, amikhez még egy-egy filmdráma (Strogoff Mihály utazása) járult.

A vetítések tiszta jövedelméből jelent meg a „Kévekötés” c. falusi ifjúsági ifolyóirat 20 oldalas nagy száma, amit már lapunk hasábjain ismertettünk.

Ezekon kívül az aranyostordai egyházkörben a tél folyamán két ifjúsági nap volt

Bágyonban, illetve Szentmihályfalván előadásokkal, műsorral a falusi ifjúság meleg érdeklődése mellett.

Az *iparos-kereskedő bizottság* Szentiványi Sándor vezetésével statisztikai kimutatást készített az erdélyi városokban dolgozó iparosanoncokról és ezeknek megszervezését, különösen Kolozsváron és Brassóban indította meg sikerrel. Kölcsonkönyvtár beállítása, ifjúsági otthonok szervezése a konferencia előkészületek bekapcsolása az ifjúsági kör munkába bizonyultak leghathatósabb eszközöknek.

Az *intellektuel bizottság* Mikó Imre vezetésével a teológusok és a többi főiskolások megszervezésére fektette a fősúlyt. Karácsony előtt a teológiai akadémia önképzőkörében tartottak előadást az erdélyi magyar ifjúság ideológiájáról és az ifjúsági falumunka elméleti és gyakorlati lehetőségeiről *Mikó Imre* három és *Gyallay-Pap Zsigmond* egy alkalommal. Karácsony után az unitárius egyetemi és akadémiai hallgatók előtt *Jancsó Béla* tartott előadást az ifjúság válságáról. Mikó Imre az unitárius főiskolások problémáiról, alkalommal pedig megvitatás alá került az „egyház és az ifjúság” c. tétel. Kölcsonkönyvtár beszerzése, segélyadás, információs iroda választása egészítik ki az intellektuel bizottság munkáját. Külföldi kapcsolatokat *Fikker János* angliai és *Ferencz József* svájci akadémikusok révén tartott fent az erdélyi unitárius ifjúság.

A *leánybizottság* Gyergyai Judit vezetésével a leányklubok helyzetképek felvételével és a legsürgősebb tanácsok megadásával töltötte el az évet. A kolozsvári és udvarhelyi leányklubok munkája bizonyítja a leánybizottság tevékenységének sikerét. A közép és főiskolás lányok megszervezése mellett elkészült az első kimutatás az erdélyi és bukaresti cselédleányokról, akiknek a megszervezése az iparos-kereskedő lányokkal együtt a jövő év feladatai közé tartozik.

Megemlítendő még, hogy április hó folyamán a székelyudvarhelyi leányklub és az oklándi ifjúsági kör vendégül látták az „Erdélyi Fialatok” kiküldöttein és alkalmat adtak az Udvarhely megyében való bemutatkozásra.

Az unitárius ifjúsági mozgalom új irányelveit az augusztusban tartandó nyáradszentlászlói konferencia fogja meghatározni, amelyre a D. F. kör tagjain kívül minden főiskolai hallgatót szívesen látunk.

Mikó Imre.

IFJÚSÁGI KERESZTYÉN EGYESÜLET

Az I. K. E. ez előtt 10 évvel alakult és *dr. Imre Lajos* theol. prof. elnöksége alatt működik. Az I. K. E. tulajdonképpen két nagy, az egész világot átölelő egyesületnek az erdélyi képviselője. Ez a két egyesület: 1.) *Y. M. C. A.* „*Ifjúsági Ker. Egyesületek Szövetsége,*”

melynek programja az egész ifjúság evangéliumi alapon való nevelése és 2.) a „Világ Diák Szövetség” egy kizárólag főiskolai hallgatókat magába foglaló egyesület. Mindkettővel állandó összeköttetésben áll: az utóbbival közvetlenül a romániai ker. Diák-szövetségen F. A. C. S. R.-en keresztül. – Azonban tekintve, hogy fejei kisebbségi sorban élő magyarok, továbbá, hogy protestáns talajon alakult meg, természetesen protestánsalakulattá vált és mint ilyen lett most Kolozsváron a magyar református főiskolai hallgatók egyesülete. Tagjai lehetnek középiskolát végzett református diákok és a középiskolák utolsó évében járók, de ez utóbbiak, csak mint pártoló tagok. Ezen a pártoló tag-ságon, mely egy évig tart mindenkinek át kell esnie és csak ezután lehet az Egyesület rendes tagja. Ha iskoláit végezte, továbbra is tagja maradhat az egyesületnek, mint szenior tag. Ez évben az I. K. E.-nek 350 tagja volt: 183 szenior, 135 rendes és 32 pártoló tag.

Ha az egyesület életébe akarunk bepillantást nyerni, úgy azt három oldalról tehetjük meg. *I. Belső élet, II. külső munka és III. különböző egyesületekkel való kapcsolat.*

I. Mint már leszögeztük az I. K. E. célja az ifjúság vallásos nevelése. Ezt természetesen legelőször tagjain kell kezdenie. A vallásos nevelés legfőbb szerve a bibliakör, mely az I. K. E.-n belül az évben 9 csoportban működött. Ebből 8 kizárólag teológus és egy egyetemi hallgató csoport A belső nevelés céljából hetenként egyszer főiskolai hallgatók részére megbeszéléseket tartott, melyen hivatottak vezetésével az ifjúságot legjobban érdeklő világnézeti problémák kerültek megvitatásra. A belső egység felépítését megbeszéléssel egybekötött műsoros teadélutánokat rendezett. Főiskolai hallgatók részére minden évben vidéki konferenciát, melyről külön a külső munkában szólnunk. Az egyesület könyvtára és játékai minden tagnak rendelkezésére állottak.

II. A *külső munka* három részre oszlik: 1.) szociális munka, 2.) missziói munka és 3.) ifjúsági munka.

1.) A *szociális kör* rendezi a szombat esti főiskolás megbeszéléseken kívül a vallásos ünnepélyeket, melyeknek jövedelméből szegénysorsú tagjait segíezi az egyesület. Szorgalmasan látogatja a szegénysorsú családokat és azokat a Ref. Nő- és leányszövetséggel karöltve segíezi. Hatáskörébe tartozik az Aggmenház és a kiskorúak fegyházának állandó látogatása.

2.) A *missziói kör* négy ágban dolgozik: a.) *szórvány gondozás* Kolozsvár környékén; b.) *regáti misszió*, mely a szétszóródott regáti testvéreink közé viszi el magyarul az evangéliumot; c.) *külmmisszió*, még csak gyűjtésekből áll, melyeket rendeltetési helyükre küld; d.) *inasmisszió*, amely az inasok lelki és testi gondozásában folyik. 11 I. K. E. tag 6 csoportban 162 iparos és kereskedő tanulónak tart vallásórát; ide tartozik az inas patroná-

tus is. Másoldalról testi gondozásban is részesülnek a ref. theol. szüsterenyében lévő 3 szobás inasotthonban, melynek egyik szobája olvasó, könyvtárral és folyóiratokkal.

3.) Az I. K. E. legszélesebbkörű munkája az *ifjúsági munka*, mely egész Romániára kiterjed. *László Dezső* utazó titkár rendszeresen látogatja ezeket az ifjúsági munkákat, melyeknek szerve mindenütt egy-egy bibliakör. Ez a munka az egész ifjúság lelki nevelését szolgálja s mint ilyen összehozni igyekszik a különböző társadalmi osztályokat. Konferenciákat rendez, melyen gimnazista, iparos és földműves ifjak 4–7 napig együtt táborozva egymást megismerik és megszeretik. Ez évben Tordán volt ez a konferencia számos résztvevővel. Ennek a célnak a szolgálatában áll a *dr. Imre Lajos és Nagy József* szerkesztésében megjelenő havi folyóirat, az „*Ifjú Erdély*”, mely ez évben is havi 1450 példányszámban jelent meg. A munkához szükséges irodalmi anyagot az „*Ifjú Erdély*” iratterjesztése szolgáltatta *Bekess Károly* theol. ház-nagy vezetésével.

Főiskolás ifjak részére is tart minden évben konferenciát az Egyesület. Ez évben a hatodik főiskolás konferenciát jun. 28–jul. 2. napokon Magyarvita kolozsmezei köz-ségben tartja meg.

A szenior tagok szintén konferenciákon találkoznak minden évben egyszer, ezenkívül „*Kéz a kézben*” című levelező ujsággal tartják fenn a kapcsolatot egymás és az egyesület között.

III. Végül szólnunk kell a *különböző egyesületekkel való kapcsolatról.*

Amint említettük kapcsolatot tart fenn az Y. M. C. A.-val és a genfi Világ Diák-szövetséggel. Érintkezik az összes többi romániai fiók egyesületekkel is. Kapcsolatban áll a magyarországi egyesületekkel: Magyar Evangéliumi Diák Szövetséggel és Soli Deo Gloriával és a keresztény Ifjúsági Egyesületek Szövetségével. Ezek konferenciáin képviselteti magát, a nyár folyamán a Világ Diák Szövetség vanmarcus-i (Schweiz) és az Y. M. C. A. amerikai konferenciájára küld képviselőket Mint kolozsvári magyar főiskolai egyesület a testvéregyesületekkel a jóviszonyt is-tápolja.

Antal Gusztáv főtítkár

A RÓM. KATH. NÉPSZÖVETSÉG EGYETEMI ÉS FŐISKOLAI SZAK- OSZTÁLYÁNAK 1930/31 ÉVI MŰKÖDÉSE

Kúriáink az elmúlt tanévben minden vasárnap megtartották gyűléseiket, amelyeken tagjaink kellő előtanulmányok mellett, társadalmi, közgazdasági, szociális, irodalmi stb. vonatkozású dolgokról tartottak előadásokat. Kúriáink közül a „Szé-

kelyföld kúria négy rendes, ülést tartott, amelyek egyikén, mint vendég előadó dr. Tordai József vezérigazgató „a ma problémái” címmel, a gazdasági válság időnkénti megismétlődéséről és ennek következményeiről tartott igen érdekes előadást. Tagjaink közül, mint előadók szerepeltek *Orbán Endre* „a dumpingről”, *Zsombory László* „egy pápai audencia lefolyásáról”, *Demeter János* „a szociálizmusról”, *Bartha Sándor* „egy oláhfalvi székely lakodalom lefolyásáról”. Belső erdély kúria öt rendes gyűlést tartott, amelyeken, mint vendég, előadók *Veress Ernő* monostori plébános, a Szent Vince konferenciákról és *Jancsó Béla*, az ifjúság válságáról tartottak előadást. Tagjaink közül *Balogh Zoltán*, az erdélyi zsidóság helyzetéről *Bors Ferenc* a cserkészetéről, *Szentmiklósy Ferenc*, mit adott nekünk a katolikus egyház és *Heszke Béla*, az egyén és kollektivitásról tartottak előadást. Határvidék kúria, négy rendes gyűlést tartott, amelyeken, mint vendég, előadók *Csopoty Lajos* kegyesrendi tanár, az ismeretek kritikája és *Mikó Imre* joghallgató, „az új magyar ideológia felé” címmel tartottak előadást. Tagjaink közül *Bartha Sándor* „csillagászat a népregék világánál”, *Printz János*, „a határvidéki magyarság nyelvi és kulturális sérelmei” címmel tartottak előadást. *Heeger János* Ábrányi E. „Mi a haza” című versét szavalta.

Egyesületi életünkben való működési terünk szűknek bizonyult és ezért összekötetésbe léptünk *Vasváry Aladár* plébános úrral, aki a kajántói plébánián, mint vendégelőadó szívesen látta tagjainkat. Előadók és témák: *Venczel József* „a székelyekről”, *Balogh Zoltán* „az általános erdélyi magyar helyzetéről”, *Kolossy László* „a szövetkezetekről”, *Orbán Endre* „gazdasági problémákról”, *Gyenge László* „kertgazdaságról”, *Papp Ferenc* „az alkoholizmusról”, *Baumgarten Sándor* „az első segély nyújtásról.” Az év folyamán felvettük az összekötést az „Erdélyi Fialokkal”, akik részéről *Jancsó Béla* és *Mikó Imre* főmunkatársak tartottak nálunk előadásokat. Belekapcsolódtunk a Szent Vince konferenciákba, amelyek egyetemi hallgató tagjai egyesületünknek is tagjai maradtak. Az év folyamán tar-

tottunk egy nyilvános ünnepélyt is. Levelezésben áltunk a „Pax Romana” katolikus világ diák szövetségével. Képviseltettük magunkat *Blédy Géza* által a „Nancy” francia diákszövetség és *Balogh Zoltán* által a budapesti magyar diákszövetség kongresszusán. Ebben az évben alakultak meg szövetkezeti szemináriumaink is, amelynek megvalósítását *Orbán Endre*, *Szász Gergely* és *Kolossy László* kollégáinknak köszönhetjük. Szövetkezeti szemináriumaink előadásait tagjaink tartották és heves közgazdászok irányították, így: dr. Torday József, dr. Szász Ferenc, dr. Nagy László, Török Bálint, dr. Oberding József, dr. Ferenc József, dr. gróf Bethlen László, dr. Garda Kálmán, akiknek ezuton is hálás köszönetünket fejezzük ki. Szövetkezeti szemináriumaink előadói és előadásuk tárgyai: *Orbán Endre*. 1. Közgazdaság alapismeretek. 2. Termelő és értékesítő Szövetkezet. 3. Cooperatizmus és szociálizmus. *Szász Gergely*, a nemzetgazdaságtan rövid története, *Demeter János*. 1. Jövedelem elosztás. 2. Termelő és értékesítő szövetkezet, *Gyarmathy Árpád*. Forgalom. *Kolossy László*. Mezőgazdasági politika Romániában. *Héjja Kálmán*. Ipari és kereskedelmi politika. *Karda Csaba*. Hitel-szövetkezetek. *Nagy Tibor*. Fogyasztási szövetkezetek. Előadás sorozatunk utolsó előadói tisztségét *dr. Szász Ferenc* volt szíves elvállalni, aki a bulgáriai szövetkezetek jelentőségét tudományos megvilágításban tárta elénk.

Fenti beszámolóból kitünhetik, hogy szakosztályunk tőle telhetőleg mindent megtett szellemi életének egy lépéssel való továbbvitelére.

Zsombory László,
a Róm. Kath. Népszövetség
főtítkára.

BESZÁMOLÓ A SZÉKELYEK KOLOZSVÁRI TÁRSASÁGA IFJÚSÁGI BIZOTTSÁGÁNAK ÉVI MŰKÖDÉSÉRŐL

A Székelyek Kolozsvári Társasága főiskolás hallgatóinak tisztújító gyűlésén, 1930. május 15.-én dr. Gönczy Lajos elnöklése alatt, Szentimrei Jenő, Tamási Áron, dr. Zágonyi István, Jancsó Béla és Krausz Ottó kiküldött választmányi ta-

gok mellé bizottsági tagoknak Antal Gusztáv, Csákány Béla, Fazekas Sándor, Kali István, Kún Ádám, Huszár Kálmán Kabay Gábor, Laczkó László, Miklós András és Rázmán Mór főiskolás tagokat, elnöknek Jancsó Béla orvostan hallgatót választották meg.

Ha végigtekintünk az Ifjúsági Bizottság munkáján, láthatjuk, hogy a Jancsó Béla elnök programbeszédében felemlített munkaprogramot várákozásokon felül valószínűsítette meg.

Ami a szervezést illeti, a Társaság főiskolás tagjainak a száma megkétszereződött, (a tagok jelenlegi száma 441), ami az általános érdeklődés és azon tény mellett bizonyít, hogy szükség van erre a felekezetek és fakultások felett álló ifjúsági egyesületre. A főiskolás tagozaton belől megalakultak a hallgatónők, brassói és udvarhelyi főiskolások csoportja. – Különösen a nő tagok belépése és csoportjának megalakítása bír nagy fontossággal, mivel ez az első komoly eredménnyel járt kísérlet a főiskolai hallgatónők szervezésére.

A kulturális munka a közgazdasági és társadalomtudományi szemináriumokban és a főiskolai hallgatónők részére rendezett előadás sorozatban folyt le.

A szemináriumok az ifjúság körében igen nagy érdeklődést váltottak ki (átlag 120-140 hallgató vett részt azokon) annak tanúbizonyságaként, hogy az erdélyi magyar egyetemi ifjúság tisztában van a szemináriumok keretében előadott és megvitatott problémák fontosságával. Így a közgazdaság és világ politika, kapitalizmus, történelmi materializmus, fascizmus, kereszténység és a szocializmus és a szövetségi eszme kítűnő előadók által ellenőrzés szempontokból megvitatva és az előadást követő viták megadták az ifjúságnak az alkalmat, hogy véleményét függetlenül kialakíthassa a legaktuálisabb kérdésekről.

A főiskolai hallgatónő csoport kívánságára a Romániai Magyar Nők Központi Titkársága br. Huszár Pálné elnöklete alatt öt előadás megtartását volt szíves elvállalni.

Az előadások témaköre a nő problémáiból világ és erdélyi magyar viszonylatban, családi és szociális problémákból ál-

lott. Az előadások viszonylag épp oly nagy érdeklődés mellett folytak, mint a szemináriumi előadások.

A szemináriumokon kívül Jancsó Béla biz. elnök 1930. október hó 30-án beszélt az erdélyi magyar ifjúság feladatairól, utána pedig Fazekas Sándor bizottsági tag a tanonckérdést ismertette. 1930 december 5-én pedig Benedek Marcell, e kiváló budapesti író és kritikus tartotta nagyszerű előadását: „Világnézet és irodalom” címen.

A Gondoskodó Társaság és Pálffy László volt alelnök úr szíves adományából az ifj. bizottság pályázatot hirdetett „A szövetségi eszme gyakorlati jelentősége az erdélyi magyarság gazdasági életében” címmel. A jury a 2 drb II. díjat (500–500 Lei) Nagy Jenő és Orbán Endre főiskolás hallgatóknak ítélte oda.

A kulturális munka körébe tartozik a két szavalóverseny, amelyet a választmány kezdeményezett és dr. Bernád Ágoston, Deák Ferenc és Hadházy Béla szíves adományai tettek anyagilag lehetővé.

Az ifjúsági Bizottság igyekezett a társaság többi tagjaival felvenni az érintkezést. E célból történt a tanonc-testvéreink ifjúsági patrónusának elvállalása, amelyben 15 főiskolás tag vett részt Fazekas Sándor bizottsági tag irányítása mellett. Reméljük, hogy jövőre felvehetjük a kapcsolatot a felnőtt iparos ifjúsággal is. A főiskolás tagok bekapcsolódását az egyesület életébe nagyban elősegítették a szombat esti tánc, vagy műsoros tea-estélyek, melyeknek érdeme a vigalmi bizottságé és Hadházy Béla alelnöké.

A főiskolás hallgatók a leány-csoporttal két műsoros táncestélyt és két táncestélyt rendeztek.

A főiskolás tagozat évi rendes közgyűlését május 29-én tartotta, amelyen az Ifjúsági Bizottság beszámolója és a tagozat ügyrendjének megszervezése után megválasztotta az új vezetőséget, amely a következőkből áll: *Jancsó Béla* elnök, *Laczkó László* alelnök, *Fogarasi Géza*, *Gyárfás Lajos*, *Huszár Kálmán*, *Jánky Sándor*, *Kabay Gábor*, *Kali István*, *Kovács Margit*, *Mátyás András*, *Miklós András*, *Miklós, György*, *Rázmán Mór* és *Sükösd Pál* választmányi tagok.

AZ UNITÁRIUS THEOLOGIA AKA- DÉMIA ÖNKÉPZŐKÖRE 1930/31.

Önképzőkörünk, ez isk. évben is, programjához híven a legintenzívebb munkát igyekezett kifejteni.

Ahhoz, hogy az életben valaki megállja a helyét, sok minden szükséges, de mindenekelőtt a legfontosabb az önnevelés. Önképzőkörünknek célja pedig az önnevelés. E cél elérésére törekedtünk az elmúlt tanév folyamán is és körünk élete eleven, pezsdülő volt. Önképzőkörünk munkáját egy választott tisztikar intézte, de abban részt vett minden egyes tag is. Megértve az idők intő szavát, különös tekintettel voltunk a szociális és falú munka fejlesztésére.

Tartottunk minden héten egy rendes gyűlést, és rendkívülit is, ahányszor annak megtartása szükségeltetett. Rendes gyűléseinken a kör tagjai szerepeltek felolvasásokkal, szavalatokkal, zene és ének-számokkal, egyes tételek megvitatásával, ismeretterjesztő előadásokkal. Vendégekként szerepeltek: Mikó Imre, Gy. Pap Zsigmond egyet. hallgatók, Ferencz József külföldi akadémista és S. Nagy László író. Rendeztünk szónoki és szavaló versenyeket. Ez évben is, mint mindig, tűztünk ki pályatételeket, (teológiai, irodalmi, szociológiai) stb., melyekre dolgozatok szép számmal érkeztek be az elnökséghez. Munkáságunknak hű tükre „Jövendő” c. lapunk, melynek az év folyamán főszerkesztői voltak: Rázmán M. (I. félév.) Bede E. (II f. é.)

A kapcsolatot fenntartottuk a többi főiskolás egyesületekkel, s tagjaink közül többen szerepeltek a Székely Társaság Főiskolai Tagozatának estjein is.

Egy csepp a tengerben az, amit mi dolgoztunk, de minden cselekedetünket, fajunk és egyházunk iránt érzett forró szeretetünk vezette és irányította s én hiszem, hogy e csepp is hozzájárult ahhoz az egyetemes munkához, amelyet a romániai magyar ifjúság ez évben is kifejtett.

Rázmán Mór.

FŐISKOLÁS KONFERENCIA MAGYARVISTÁN. Az I. K. E. hatodik főiskolás konferenciáját június 28.-július 2-ika között Kalotaszeg egyik legjellegzetesebb falújában, Magyarvistan rendezti. Részvételi díj 50, napi

ellátás díja 40 Leu. Jelentkezések június 15-ig László Dezső ifj. utazó titkár címére küldendők (Cluj-Kolozsvár, Ref. Theologia). A résztvevők segélyben is részesülhetnek, ha előre bejelentik igényüket. Részletes programot szívesen küld a fenti cím. Főbb témák: A református életstílus alapvonásai, A középosztály szerepe a magyarság életében, Kalotaszeg, Az erdélyi magyar városok jövője, A magyarság helyzete az Ige mérlegén, A ref. egyház legfontosabb feladatai, A mai erkölcsi felfogások megítélése, A lelki élet hígeniája. A konferencián részt vehet minden középiskolát végzett leány és fiú akkor is, ha főiskolára nem iratkozott be.

HOGYAN FOGADTÁK AZ ERDÉLYI FIATALOKAT?

AZ ERDŐVIDÉKI HIRLAP május 10-iki számában *Fekete Mihály* tollából „*Valami, ami végre biztató is*” címmel cikket közöl, amely oklándi estélyünk alkalmából foglalkozik lapunkkal és mozgalmunkkal. Cikkíró abban látja az Erdélyi Fiatalok munkájának jelentőségét, hogy a gyakorlati falú-tanulmányozás hangsúlyozásával és megvalósításával lehetővé teszi, hogy az az ifjúság, amely a jövő intelligenciájának magva, „e munka révén szerzett népismerettel együtt fejlesztesse magát szervesen bele jövő szerepébe. Így a szorgosan véghezvitt céltudatos munka folytán majd tényleg népének természetes vezetőjévé válik.”

ADAKOZZUNK A FELSŐVISÓFALVIAKNAK. Olvasóink a napilapokból értesültek arról a megrendítő tűzkatasztrófáról, amely hajléktalanná tette Felsősfalva udvarhelymegyei község gazdáinak nagyrészét. A tűzvész után segélybizottság alakult, amely társadalmi úton próbálja visszazsáadni a kétségbeesett inségekben tengődő tűzkárosultak megsemmisült vagyonkájának legalább egy részét. Kérjük olvasóinkat, hogy a lehetőségek határain belül siessenek adományaikkal a felsősfalviak segítségére s buzdítsanak másokat is arra, hogy adományaikkal tegyék elviselhetőbbé e nehezen kiheverhető csapást.

VÉGZETT TÁRSAINK: Szilágyi Olivért (lapunk munkatársát) és Váncsa Józsefet a jogtudományok doktorává avatták a kolozsvári Ferdinand Tudományegyetemen.

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. JÁNOS GÁSPÁR.

SZERKESZTŐSÉG HIREI:

KÖZLEMÉNYEK csak lapunk megnevezésével vehetők át.

Lapunk megjelenése nyomatechnikai okokból késett, s ezért olvasóink elnézését kérjük.

Jelen számunkból olcsó papíron ötszáz különpéldány készült.

Anyagtorlódás miatt több cikk közlését sajnálatunkra el kellett halasztanunk. Az említett ok miatt jelen számunkból kimaradt Tamási Áron „Címeresek” c. regényének ismertetése is.

„FALÚ FÜZET” sorozatunk első két számának megjelenése alkalmával nem mulaszthatjuk el köszönetet mondani azoknak, akik előfizetőket gyűjtve, lehetővé tették annak megjelenését.

Különösen jól esett br. Báuffy Ferenc előfizető gyűjtése.

Köszönet illeti a székelyudvarhelyi ref. tanítónőképző lelkes növendékeit, akik közül Váro Éva felhívására ötvenketten rendelték meg falú füzetünket.

Több előfizetőt gyűjtöttek: Banyai János,

Böde Ágnes, Fekete György, dr. Kedves András, ifj. Kristóf György, Miklós György, Papp Árpád, dr. Szabady Béla, Venczel József és Venczel László.

Mindnyájuknak hálás köszönet.

Postán érkezett előfizetések nyújtázása
1951. május 26-ig.

Elekes Gyula 500 L.

Dr. Keresztes Ede 302 L.

Dr. Székely Ferenc, Vita Zsigmond, dr. Bakk Elek, Bodor Kálmán 200—200 L.

Keresztély József, Vermessy E., dr. Mikó Imre, Kelemen Lajos, Úrnösi Károly, dr. Koleszár Jenő 100—100 L.

Bardócz Róza, Csekme Ida, Dózsa Judit, Gönczy Kornél, Beczassy Zoltán 80—80 L.

Nagy Gabriella, Vidovszky Ella, Gyulay Margit, Baranyai Anna, Geréb Kató, Haáz Jolán 45—45 L.

Nagy Ilus, Pogány Albert, Kolumbán Ellák, Balázs János és Horváth Miklós 50—50 L.

Fehér Imre 179 L.

Kiss Sándor 270 L.

Ebenspanger Gyula 102 L.

Kupsferstich Pál 114 L.

ÚJ ELŐFIZETŐKET GYŪJTOTTEK: György Géza (Gyergyószentmiklós) és Köpeczy Jenő (Székelyudvarhely). Hálás köszönet.

Erdélyi Fiatalok kiadóhivatala utján beszerezhető könyvek jegyzéke.

1. Erdélyi Fiatalok Falú Füzetei.

- 1 sz. **Gatlay-Papp Zsigmond: A nép és az intelligencia.** (70 oldal) ára 30 lei, kiadóhivatalunkban 20 lei.
- 2 sz. **Hogyan tanulmányozzam a falú életét?** (Kérdőív) ára 15 lei, kiadóhivatalunkban 10 lei.
- 2 **Balázs Ferenc: Bejárom a kerek világot.** (520 oldal) 225 lei helyett 200 lei.
- 3 **Demeter Béla és Demeter János: Románia gazdasági válsága.** 50 lei helyett 30 lei.
- 4 **Tamási Áron: Címeresek.** (regény 324 oldal) bolti ára 225 lei, főiskolásoknak 100 lei.
- 5 **Szentimrei Jenő: Siratóba.** (egyfelvonásos színdarab) ára 20 lei.

A Falú Füzeteket kivéve a portó is a megrendelőt terheli.

Gyűjtünk előfizetőket az

„Erdélyi Fiatalok Falú Füzetei”-nek nyár folyamán megjelenő számaira:

- 3 sz. **Dr. Bernád Ágoston: AZ erdélyi magyarság gazdasági helyzete és feladatai.** Előjegyzési ára 20 lei, Magyarországon 80 fillér.
- 4 sz. **Kós Károly: Népművészetünk és iránta való feladataink.** Előjegyzési ára 20 lei (80 fillér).

Egy falú füzet megjelenését hatszáz előfizető biztosítja.

AZ

ERDÉLYI FIATALOK minden magyar fiatal szellemi és anyagi érdekéért küzd.

Gyűjtünk előfizetőket a nyár folyamán.

Előfizetési ára évi 200 Lei, főiskolásoknak 100 Lei.

Erdélyi Magyar Adatbank

JULIUS

5

Vasárnap

„Albina“ Bank által garantált
Kolozsvári Mentők 12 osztályos
Kézpénzsorsjátéka.

*Huzás feltétlenül és visszavon-
hatatlanul 1931 július hó 5-ikén.*

Egyedüli sorsjegy, amelyik 12 osztályban ját-
szik, megújítás nélkül.

Egyedüli sorsjegy, amelyiknél nyereményeinek
végösszege: 4,000.000 lej.

Egyedüli sorsjegy, amely $\frac{1}{2}$ sorsjegycimletben
is ki lett bocsájtva, hogy ki-
sebb tőkés emberek is meg-
vásárolhassák.

Egyedüli sorsjegy, amelynél nemcsak a nye-
remények kifizetését, de a
huzási határnapot is

**garantálja az országos híró
„ALBINA BANK“**

Egy egész sorsjegy 100 lej, $\frac{1}{2}$ sorsjegy 50 lej. Sorsjegyek vá-
sárolhatók az ország egész területén, bankokban, tőzsdékben,
fodrász és más üzletekben, utcai árusoknál. Sorsjegyet árusít:
**Központi Sorsjegyrede Cluj, Str. Memorandului
16.,** ahonnan 119 lej előzetesen beküldött, avagy utánvételezen-
dő összeggel postai rendelések is eszközölhetnek. Interurb. tel. 833